

gyobbréze a protestáns vallást követi! Szomoruan hatott mindnyájunkra egy huszonhatéves fiatal embernek — a Dom Miguel ezredből — szerencsétlen halála; egy tüzet altszít a jégen elcsuszva az előtte menő ifjut a kétesövű vadászfegyverrel véletlenül meglötte, mind a két golyó az ifju szívért furta keresztül; áldás és béke a kedves szüleitől és szeretett hazájától távol, idegen földben fekvő ifju hamvaival! — E napokban meglátogattam itt lakó *Helfy Ignác* hazánkiát; igazi nyílt magyar szívesseggel fogadott; nem győztem eléggé csudálni gazdag könyvtárát, megrakva angol, francia, spanyol, olasz, német, magyar, latin és hellen legjelesebb írők munkáival; a látogatási perczben tisztelt hazánkfa épen az általa kiadandó olasz-magyar nyelvtanán munkálkodott. *Helfy ur* az olaszok előtt köztiszteletben álló

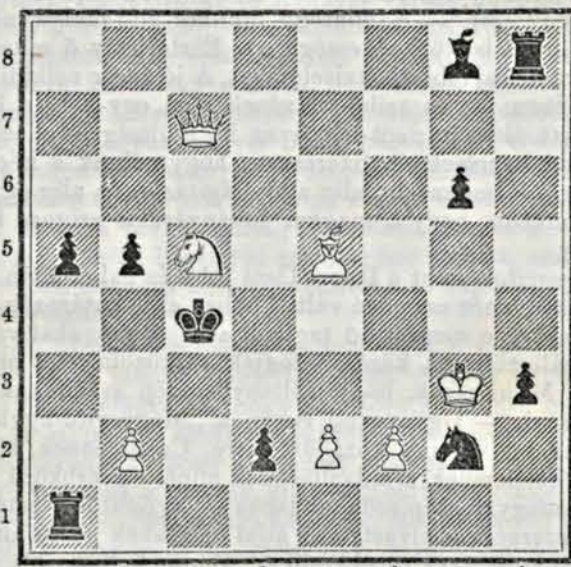
egyen. Különösen a magyar nyelvnek az olaszok közötti elterjesztése körül működik és fáradozik. Magyar lapjaink is voltak. *Signor Giuseppe Timolini* kávéháza a főtéren (Caffetteria del Pace) volt a Minerva temploma, ide járánk, ha szívünk bánattal szorult, hogy enyhülést szerezzünk, de e szellemi élvezetünkől is meglettünk fosztva, felsőbb rendelet útján a rendőrség leiltotta a magyar lapokat. — Nem szándékom panaszkodni, mert panaszom elhangzott szó lenne a pusztaiban, ezembe jutnak itt *Tacitus Agricola* jóból ezen szavak, szépen ábrázolva *Domitianus* korát: „Memoriam ipsam cum voce perdidissemus, si tam in nostra potestate esset oblivisci quam tacere.“ (Gondolatunkkal egyszersmind emlékező tehetségünket is elvesztettük volna, ha úgy hatalmunkban állana felejteni, mint hallgatni!) *Ujverbdszi.*

SAKKJÁTÉK.

59-ik sz. feladvány. — Willmers Rudolftól.

(New-Yorkban pályakosorut nyert feladvány.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

Az 54. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól)

Világos.

- 1) B d 6 - e 6 . . . . . b 7 - c 6 :
- 2) V g 4 - e 4 † . . . . . tetszés szerint.
- 3) V e 4 - f 4 . . . . . tetszés szerint.
- 4) H e 5 - e 4 †

Sötét.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — *Lessen:* báró Meszéna István. — *Uj-Becsén:* Cselkó György. — *Kis-Kürtösön:* Csemiczky Károly. — *Parabutyánban:* Rothfeld József. — *B-Ujvároson:* Kovács Lajos. — *Nagyváradon:* Romby Béla.

Rövid értesítések. Moor: R. V. Köszönettel vettük. — *Eger:* L. — f. A megfejtés helye, de a feladványt könnyűnek találtuk.

Színházi napló.

Péntek, febr. 1. „Makranczos hülyg.“ Vigjáték 4 felv. *Shakespeare*től. Ez este Komáromy Alajos is föllépett mint „Lucencio“ — szíveségből. Ez eset is a mellett szól, hogy Komáromyra nemzeti színházunknak szüksége van, vagy legalább tehetségének jó hasznát vehetné; azért az igazgatóság helyesen cselekednék, ha őt ismét állandó tagul szerződtené.

Szombat, febr. 2. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. *Verdi*től. A nagyszámú közönséget ezuttal csupán *Hollós-L-né* mint *Gilda*, elégehető ki teljesen. A herceget *Ellinger* énekelte; ugylászik, tart arra valamit, hogy nagy hangerejét kitüntesse.

Vasárnap, febr. 3. „A két Barcsay.“ Eredeti dráma 4 felv. *Irta Jósika Miklós.*

Hétfő, febr. 4. „Este és reggel.“ Eredeti vigjáték 3 felv. *Irta Kövér Lajos.* Nem tartozik a színházi műsorozat kiválóbb darabjai közé, habár a szereplők igyekeztek az előadást minél érdekesebbé tenni. Közönség csekély számmal.

Kedd, febr. 5. „Kunok.“ Eredeti opera 4 felv. Zeneje *Császár Györy*től.

Szerda, febr. 6. „Csalódások.“ Eredeti vigjáték 4 felv. *Irta Kisfaludy Károly.*

Csütörtök, febr. 7. „A windsori vig nők.“ Vig opera 3 felv. Zenejét *Nikolai.*

Szerkesztői mondanivaló.

5512. **Losoncz-Cseri.** Legszívesebben les, ha őn az „erdészeti műszótár“ a m. Akadémia titoknoki hivatalának küldi be. Ott nem csak véleményét mondhat róla, de a kiadást is elrendelhetik. Őn munkája nagy házagot pótolna, ha egyebet nem tekintünk is, mint az e tárgyban hozzánk érkező gyakori felszólalásokat.

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztav.** — Nyomatja **Landerer és Heckenast,** egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

5513. **Magyar nemzet.** E verset így nevezi ön „általam komponált hazai költemény.“ Itéljen felelte az alkotmányos haza.

As eleje így szól:

Estve volt, setét volt
A magyar nemzetnek;
Halynallik, megvirrad,
Hál' a jo Istennek.

A borzasztó éjji
Nagy sötétségben is;
Ha nem nagyon futva,
Haladott ő még is.

A vége pedig ez:

Még is tsak azt kéri,
A mi sajátja volt,
Az ősi alkotmányt,
Az igazi jogot.

Méltó is ő arra,
Hogy aztat megkapja,
Mert vérel szerzte,
Nem lopta — nem csalta!

(Az ember nem tudja, mi nagyobb e compositióban: az aesthetika, a politika vagy a grammatika!)

5514. **Bajj. M. G.** A tervrajzot vissza fogjuk küldeni. Erről akkor lesz ideje szólni, ha az emlék ügye komolyan szönyegre kerül. Az akadémiai épület iránti indítvány már akkor elkészült.

5515. **Pucinez. Cz. R.** A 10 főt vettük; a munka egy pár nap alatt készen lesz a szommal utnak indítatik.

5516. **Felső-Karaszló. G. A.** Igen sajnáljuk, hogy a Szózat ruthén fordítását korábban nem birtuk; most csak egy új kiadás esetére vehetjük hasznát, mire egyelőre nincs kiadás. De azért elteszük s köszönjük.

5517. **Csetnek. Sz. P.** Köszönet az értelmes és korszerű felszólalásért. A jegyek metszése némi időt igényel, rendes nyomdai eszközökkel itt nem boldogulván. A pénz is megjött. Sőt még annak az ígértnek is nagyon megörvendettünk. Viszontlátásig.

5518. **Er-Köbölköt. M. J. A.** Közölt beszéd igen jeles alkalmi üdvözlöt, de nem lehet az alkalmi verszeteket s beszédeket mind közölnünk, mert azok száma most legió, utoljára is ugyanazon elemekből vegyülnek; ezen elemek pedig: a hazafiság nemes érzelmei s az udvariasság szabályai. Tiszteletre méltó dolgok, de háliszennek! már nem feltűnő, nevezetes és ritka dolgok.

5519. **Debreczen.** Bámullattal olvastuk az események rajzát, csodálkozunk egyes emberek könnyelműségén, mások könnyenhiúságán. Az idő elégtételt fog szolgáltatni mindenkinek, érdeme szerint. — Az emlékszóbor ügyében megtettük az első lépést; az eredményről magánuton. A közölt terv nem nagy mértékben bírja tetszésünket. Mindekelőt jobb rajza és mintára fogunk szert tenni. Van nekünk itt egy híres országn-faragónk.

5520. **Butyin. L. L.** Örömmel értesültünk, hogy egy névnap összejövetel alkalmával a szerencsétlen honvédek, özvegyek és árvák számára 20 főt gyűjtöttek önk; de azt nem írja ő, hogy a pénz hova küldetett? Vagy még ezután várhatjuk?

5521. **Emlékezés a honalapítóra.** Sok erő a conceptóban; az eszme kivitele gyenge.

5522. **B. Henye. P. S.** Szívesen közölnék, de egy meggondolatlan oda vetett szó nem érdemel oly nagy özafolatot — verebek ellen ágyukkal! Átadjuk az illető lapnak; ott mint a specialis szakba vágó tárgy így is helyén les.

5523. **Urmező. R. I.** Sajnáljuk, hogy a „Szózat“ orosz fordítását csak most veszzük. Keresünk a módot és alkalmat, ennek is kiadására. — A „rusznák“ elnevezés elleni felszólalást, észrevételeinkkel együtt, jövő alkalommal. Reméljük, megértjük egymást; csak akarát és jó szándék kell hozzá.

5524. **Philadelphia.** Fr. E. Vettük a levelet. Az ég tartsa meg őn szép buzgóságát.

5525. **Minatitan.** L. K. Sok szerencsét a további pályához s mielőbbi viszontlátást!

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Február			Jan. (ó)		Sebat		
10 Vasár.	F. Skolasztika	F. Árpád	29 A 4	Ipoly	7 16	5 14	29 Ant. h.
11 Hétfő	Dezso Euph.	Adolf	30 N. Basil		7 14	5 16	1 Adar
12 Kedd	Hushagyó k.	Lorán	31 Cyrillus		7 14	5 17	2
13 Szerda	Hamvazószt.	Agáb.	1 Február		7 12	5 18	3
14 Csütörtök	Bálint. Máró	Bálint	2 Gy. BA.		7 10	5 19	4 Enoch.
15 Péntek	Faustin vért.	Georgia	3 Sim. Anna		7 9	5 20	5 Jakab
16 Szomb.	Juliana szüz	Samu	4 Izidor		7 7	5 22	6 22. S.

Holdnegyed: 9 Első negyed 18-án 1 óra 35 perczkor reggel.

TARTALOM.

Gróf Apponyi György (arckép). — Pogány magyarok napvára. *Mindsenti Gedeon.* — Eiletem legszomorubb napjai (folytatás). *Jókai Mór.* — Pontok Magyarországnak multjából (folytatás). — Garibaldi Caprera szigetén (két képpel). — A maszlagos nád-ragulya. *Szabó Ignác.* — Gróf Széchenyi István műveiből (folytatás). — Egyveleg. — **Tarhaz:** Adatok Petőfi halálához XXXI—XXXIII. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Egyház és iskola. Közintézetek, egyetek. Mi újság? A magyar Akadémia palotája. Levelezés. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert:** (lak. magyar-utca 1. sz.)

7-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

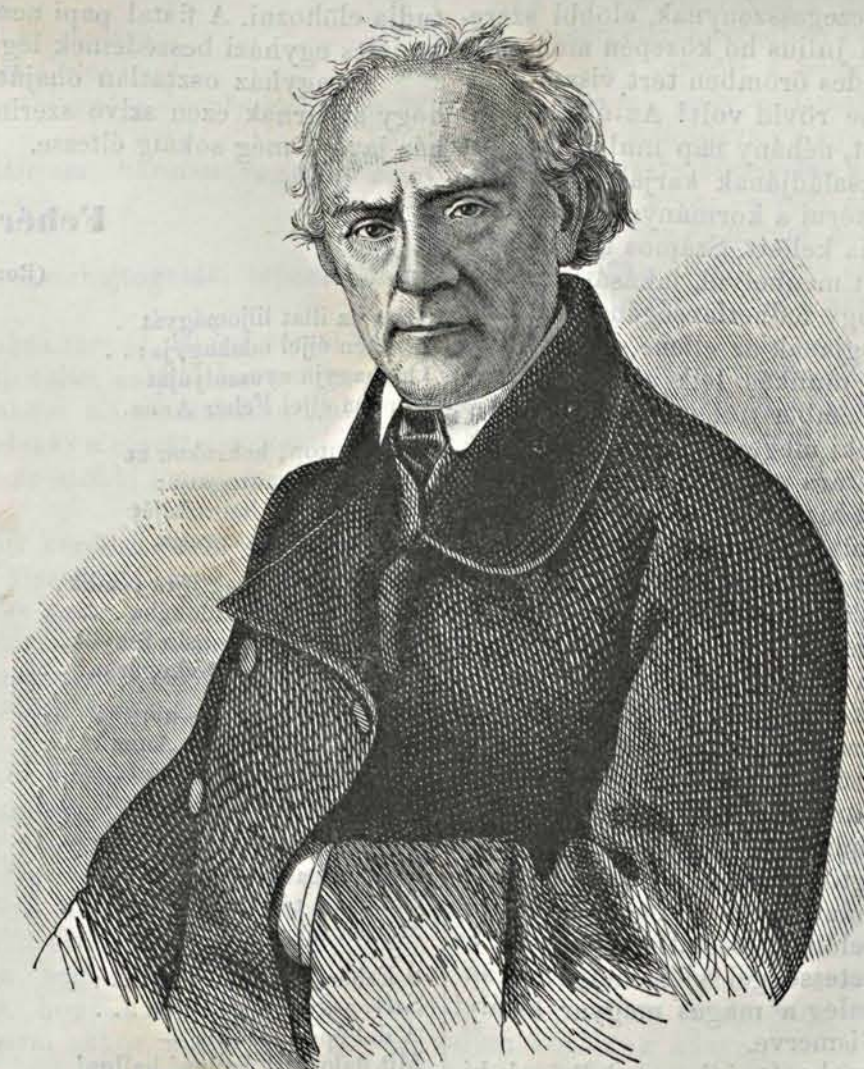

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félfévre 10 ft., évfolyamra 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Haubner Máté, superintendens.

E lapok nyílt Pantheonában, azon férfiak közé, a kik iránt még életökben kész az érdemet méltányolni tudó nemzedék az elismerés és tisztelet önkéntes adóját leróni, állítjuk fel, egy tisztas férfiúnak arcképét, kinek szelid komolyságra felvegyült férfias elhatározott tekintete első látásra is sejteti velünk, hogy nem tartozik a mindennapi emberek sorába; az egyház és haza iránt, a nehez idők próbái közt kitüntetett törhetlen hűségü jelleme pedig meggyőzhet bennünket afelől, hogy a helyet, melyet a köztiszteletben már elfoglalt, s melyet e lapok Pantheonában is számára kijelöltünk, fényesen kiérdemelte. — Egy protestáns papnak élete, míg hűveinek szük és szerény körében működik, észrevétlenül foly le, mint a csak legközelebbi környezetére jótékonyan ható csendes patak. De midőn a közbizalom által egyetelen köréből kiemeltetve a közügyek élire állítatik s vezéri szereppel bizatik meg, anélkül, hogy fénytelen állását elhagyná, annál több szem fordul feléje, mennél többeknek szolgál, és ha nehéz feladatát dícséretesen megoldotta, annál nagyobb mérvben nyilvánul iránta a legszebb jutalom, a közönség osztatlan érdemméltányla.

Haubner Máté, a dunántuli evang. egyházak szuperintendense, született Veszprémben 1794. évi sept. 19 én. A kegyes szülők a Máté nevet kétségkívül más okból is adták fiukra, mint hogy névnapját harmadnap mulva megérhesse, de hogy valaha az, Szegedi Máté superintendensnek utóda lehessen, nem gondolhaták. 11 éves korában a soproni lyceumba adták fel őt, hol azon 8 év alatt, melyeket ott töltött, ámbár az elsők közé tartozott, mégis, midőn a tudomány ezen első forrásától bucsut vón, ő vala magával legelégletlenebb. — Vörös-Berény közelében az ó-mádi szőlők felől a

HAUBNER MÁTÉ.

a lelkesi vala, örömet fogadta el a vasi felső egyházmegye egyik első osztályu gyülekezetének, Szalonaknak meghívását, hova 1821. évi auguszt. 20-án szenteltetett fel Kis János superintendens által. Ezen népes, hegyi 13 községből állott egyház szellemi felvirulása sára fordítá, majd nem a martyrságig, fiatal, eleven lelkének szép tehetségeit. Itt hozá létre azon tanulságos tanítói értekezleteket, a kormánya alatt volt több tanító közt, melyekről a „Prot. Egyh. és Isk. Lapok“ első éveiben, irá kétségkívül lelkének édes visszaemlékezésében Győrből azon regényszerű tanulságos közleményeit, melyekre azon lapok olvasói maiglan is jól emlékezhetnek.

A ritka szónoklati tehetségeiről elhiressült lelkész 1829. évben hívta meg a n. győri városi gyülekezet lelképásztornak, a hol hivataloskodásának mindjárt kezdetét megnehezíté agg tisztársának Fábriának, halála, — fiatal vállaira nehezülvén három évnegyedig a terhes hivatalnak minden teendői, — és az 1831. évben méltóan dühöngött cholera; de annál nagyobb mérvben lón, fáradalmaért és igazi evangéliumi szellemű szónoklataiért jutalmazva, hibeinek közszeretete által.

A dunántuli ev. egyházkerület előbb főjegyzőjévé, 1846. pedig superintendensévé választotta meg okt. 6-án Pápán tartott közgyűlésén. Mint superintendens telve a legjobb tervekkel, első feladataul tűzte ki mint jó pásztor, a gondjai alá bizott hibeit s azok egyházi ügyeit megismerni. Ez okból kezdte meg nyomban egyházi látogatásait, melyeknél sok ezélszerű, maiglan is fennálló intézkedéseket tön. Ily közhasznu működésében érte a főpásztort az 1848. évi forradalom, melyben a törvényes magyar minisztérium felszólítására is, egy főpásztori körlevelet bocsátott ki a kerület lelkészeihez és tanítóhoz, felhíván őket, hogy igaz evangéliumi szeretetben férfias erélyességgel segítsék elő édes honunk védelmezését körül, gyámoltítani az emberiség megsértett legszentebb igazait. E lépését az osztrák kormány lázításnak véve, hadi törvényszék elé idézte és pásztorlevelének önkéntes magyarázata által fogva hat évi várfogságra ítéltetett. A reá sulyosult nehéz kerületet igazi evangéliumi béketűréssel hordozá. — Fogsága másfél évig tartott, mely időből kilencz hetet a pozsonyi katonai laktanyában töltött, hol megengedtetett neki, hogy a szenvedő atyáéhoz páratlan gyermeki hűséggel ragaszkodó leánya, Matild, börtönét megoszssa, fogságának többi idejét pedig, a tyrolai sziklavárban Kufsteinban szenvedte ki, hol helyzetének enyhültségére nézve sokat köszönhete Mária Dorottya főherceggasszonynak, előbbi szeretett nádorunk özvegyének. 1850. évi július hó közepén amnestiát nyert. Kerülve minden tüntetést, csendes örömben tért vissza övének utána sóvárgó körébe. De öröme rövid volt! Az általa gondosan került tüntetésnek ürügye alatt, néhány nap mulva megjött a parancsolat, mely őt hibeinek és családjának karjai közül újra kiszakasztá. Hiában ment le Pestre, kért a kormányzót a valóság szigoru vizsgálatára. Győrből távoznia kellett. Számos tisztelői vetélkedve ajánlották fel neki házaikat menhelyül, lakását azonban Sopronba vette azon szándékkal, hogy fedhetlenségének védpajzsáról, ott a világ szemé előtt lepatogjanak az ellene szórt vádak.

Hat évet töltött Sopronban, hol munkás lelkének legjobban fájt az, hogy ennyi időt mint szabad ember tétlenségben kényszerült tölteni, még csak az sem levén neki megengedve, hogy az egyházkerületnek felterjesztett közkívánatára a soproni fótanodában a theologusokat oktató. Miután győri hibei visszanyerhetését nem remélheték többé. — dicső tett volt a nagy-geresdi gyülekezet, hogy midőn nevének említése is polgári bűnnek tartott, 1853-ban közakarattal lelkészenek választani és érette nemcsak folyamadni merészlet, hanem a kedvező válasza harmadfél évig kitűrvé várakozni is kész volt, és ezen idő alatt megnyerhetése reményében számára új csinos paplakot épített, hogy a hazában hontalannak hajlékot adhasson! Végre megjött az engedély, a geresdi hibeekre nézve a kitartott béketűrésnek jutalma, a pásztorra nézve, az elégtételnek első örömpohara, és 1856. maj. 11-én pünkösdi napján újra lelkesi hivatalba léphetett. — De az elégtételnek még egy második örömpoharát is megtölté számára az isteni gondviselés, midőn 1860. jun. 1-én a dunántuli ev. egyházkerület, Köszegen tartott közgyűlésén, képviselőinek osztatlan akarata és lelkesedése, méltóságteljes következetességgel visszahelyezte superintendens tisztségbe, melyben jelenleg a magas magyar királyi kormány által is törvényesen el van ismervé.

Az elégtételnek harmadik örömpoharát, jól esett lelkének kiírithetni, midőn a mult évi aug. 22-én Győrbe, előbbi szeretett

hibeinek körébe, egyházkerületi gyűlésre érkezve, azoktól egy fényes bevonulással, melyhez valláskülönbőség nélkül számos tisztelgők, még a főuri rangból is — csatlakoztak, fogadtatott.

Kell még, hogy Haubner irodalmi működésére is egy futó tekintetet vessünk. Hatással voltak reá, mint ifjúra már, e tekintetben Kis János sup. és Horváth János veszprémi kanonok, prépost és későbbi fehérvári püspök. Az elsöre nézve köztudomásu dolog, hogy a Sopronban tanult jelesebb ifjaknak valódi atyjuk, irányadójuk és biztatójuk vala; de a másodikra nézve megérdemli felhoznunk, hogy mint nagyhirű magyar literator, még Veszprémben létekor, magas műveltségénél fogva, önként különös pártfogásra méltatta a a serdülő protestáns ifjút. — Mikor Napoleon megbuktatására a szövetségesek benyomultak Franciaországba, a veszprémi ifjuság a megsebesült önkéntesek (volontérek) javára, egy szindarab előadására vállalkozott. Közreműködésül fel volt Haubner is szólítva. Azonban atyja nem engedte meg, hogy theologus fia, kinek Veszprémben többször predikálnia kellett, a szinpadra is fellépjen. De hogy a nemes vállalat iránt Haubner mégis részvétet tanusítson, egy szindarabot maga készítet. Előadatasán megjelent Horváth prépost is. Másnap Haubner magához hivatván, nyájasan fogadta: „fiu, ugymond, nem hogy elbizd magadat, mintha tétél volna valamit, hanem hogy iparkodjál, adom ezeket.“ És ezzel megajándékozta Virág Benedek Horatius leveleinek magyar fordításával és saját magyar egyházi minden dolgozataival. Sőt használatára megnyitotta nagyszerű könyvtárát, többször megnyitotta erszényét, külföldre utazásakor is több aranytal megajándékozván őt.

Később irodalmilag működött az egyházi téren, a „Prot. Egyh. és Isk. Lap.“-ban közlött tanulságos és érdekes cikkei által. Ezen lapokban vivott nemes és érdekes harcot Szczy Ferenczszel, jelenleg szombathelyi püspökkel. Midőn gr. Zay megtette az unióra az első mozzanatokot, Haubner írta meg ahhoz az unió kateját. Több jeles egyházi beszédei, részint külön, részint Székács és Török gyűjtéményében jelentek meg. Ezeknek szerkesztésében mint valódi mester, tul tesz sok jeles német hitszónokon. Emlékezetes leszen sokáig azon beszéde, melylyel Székács superintendens a mult nyáron Pesten hivatalába beiktatta, mint az egyházi ékezzaló remek példánya. — Az alap, melyből szól, mindenkor az evangéliom, mely tengerkint táru el előtte, melyből ő a legdrágább gyöngyököt tudja előhozni. A fiatal papi nemzedékre nézve valódi áldás lenne, ha jeles egyházi beszédeinek legalább vázlatait közrebocsátaná.

Az egyház osztatlan óhaját fejezzük ki azon hō kívánatban, hogy az urnak ezen szive szerinti emberét, dicsőségére és az egyház javára még sokáig éltesse.

Fehér Anna.

(Románca.)

Mint az illat liljomágyát
Minden éjjel odahagyja; . .
Odahagyja nyoszolyáját
Minden éjjel Fehér Anna.

Gyaloguton, bokrokon át
A tél hold mutogatja;
Fehér arcát, habruháját
A holló-haj takargatja.

Megy, tűnik, meg újra rémlik,
Csillog a fű nyomdokába . . .
Ki tudná: mi nyomán fénylik,
Könyű-e, vagy fénybogárka? . .

Lemarad a bokor és ut;
Tovább halad Fehér Anna . . .
Erdősézlben a táj szétfut,
Itt-ott egyegy sötét halma.

S egyik halom oldalára
Leül Anna szivdobogva . . .
Hallgat a táj, néz reája,
Mintha rajta andalogna.

S Fehér Anna lelke nyílik:
Szivepedve zendül ajka . . .
A dal épen ide illik —
Mit dalolhat? hallga! hallga!

„Hős szerette a leánykát,
Mégis elment a csatába;
Jobb szerette szabadságát —
Előbbvaló volt hazája. . .

„És elesett a csatába,
Arván hagyta a leánykát;
S csatasírját sirva látta,
A lány minden éjszakán át.

„Hős a másvilágon is hū —
Eljött hozzá minden éjen;
Eljött hozzá szellőkönnyű,
Villámlábu felhőmőnen.

„Megölelte lágy kebelével
S hitta messze boldogságba;
Messe, hol a csillag felkel
És soha se huny ki lángja.

„S a leánya egyik éjen
Séjtet, hogy elmege . . . elmege . . .
S eltélt a lovag kéjben,
Kéjével a szerelemnek.

„És amidőn jött a hajnal:
A felhőmőn köddé vála . . .
És a ködben, titkos zajjal,
Eltűnőnek jobb hazába.“ —

Fehér Anna alig mondá:
Lágy köd ült a halmon rája . . .
Palástját a hajnal bontá
S ködöt üzött lángugára . . .

S ott feküdt Anna — halva!
Mint a virág illat nélkül;
Szeretője bus sírhalma
Nem zeng többé énekétül.

Tóth Endre.

Életem legszomorubb napja.

(Naplótörödekék JÓKAI MÓRTÓL.)

(Folytatás.)

Egy és ugyanazon szálláson voltam Ny**ival Aradon, melyben Csányi és Görgei voltak. Csányi szobája Ny**éra nyílt, Görgei az emeleten lakott.

Semmi hang, semmi szó el nem kerülheté figyelmemet, a mi az utolsó napok alatt e szobákban mondatott; most is oly retentesen jelen van előttem minden alakja e soha ki nem törülhető emlékek; mintha az *mult* lenni soha nem bírna.

Az általános hit, melyben katona és nemkatona megállapodott, ez volt: visszavonulni a Dunántulra s Komárom előtt foglalni újra állást. Klapka diadala már ekkor tudva volt: a híd még a miénk volt, melyen Kmetty átjött a Dunán, különben is volt a se reggel egy teljesen felszerelt hidkészet. Egyébre nem gondolt senki.

Még azon este, hogy Aradra érkezék, jött Görgeinek egy futárja Debreczenből, az orosz fővezértől. Beszélte, mily kitüntetéssel fogadták az oroszok *eleinte*, a velevolt huszárokat aranyakkal, rubellekkel ajándékozá, őt maga Rüdiger tábornok kísérte el az elő-örsökhöz s ez így ment — egész a fővezér, Paskevics hadiszállásáig, ott azonban már igen hidegen bántak vele, és semmi jóval sem biztatták. Pölsenberg tábornok, ki szintén parlamentaireül küldetett, még nem érkezett vissza.

11-én reggel a magyar kormány férfiai egy okiratot szerkesztettek Csányi szobájában, mely felszólítás volt a kormányzóhoz, hogy a hatalmat tegye le Görgei kezébe.

Az okiratot aláírta legelől Csányi, s egy óranegyedmulva Aulich.

A többi minisztereket is hivatták.

Megjelent nemsokára Vukovics s szintén aláírta. Valamivel később jött Szemere.

Csak az ő arczán nem látszott meg az a gondolat, a mitől benem majd szétszakadt a szív.

Eléje adták az iratot: „mi ez?“ kérdezé.

— Olvasd és ird alá. Szólt hozzá Csányi.

A miniszterelnök olvasá és mosolygott; de oly keserűen és fagyosan.

— Nincs rá szükség, hogy aláírjam, hárman vagytok már alatta, az okirat érvényes, elküldhetitek.

És nem írta alá.

A felszólítási oklevelet azután összehajtogaták, lepecsételték s beküldték a várba.

A beszélgetés különböző tárgyra tért át. Hideg vérrel mondogatta minden ember, hogy holnap talán sokkal kevesebben leszünk, hogy most már igazán szemközt áll mindenki a halállal. Még ekkor a „halál“ neve alatt mindenki a csatát értette.

Csányi sajnálkozott azon, hogy az utóbbi napok eseményeiről nem vitt *naplót*.

— Tehát az előbbienkről vittél? kérdezé Szemere.

— *Még pedig commentárokkal!* viszonzá Csányi, szuró tekintettel Szemerére, mivel sok ellenkezése volt.

— Én magam nem irtam *naplót*; szólt Szemere; az eseményekre azért tisztán emlékezem, igen jó emlékező tehetségem van.

Azzal vette kalapját; Isten hozzádot mondott a társaságnak s indult kifelé.

Én az ajtó mellett álltam; mikor mellettem elhaladt, odaforult hozzáam s elég fennhangon ezt mondá:

„Bizony elvesztette Görgei Magyarországot.“

Most is előttem áll az a mosolygó arcz, mely e szavak után egy perc mulva eltűnt előlem, egy férfi mosolygása, ki azon percben hazát, vagyont, családot, jövődöt elveszített, kinek még csak utlevele sem volt, hogy meneküljön, sem félretett pénze, hogy másutt megéljen, sem családja jelen, hogy attól bucsut vegyen, csak mérhetetlen büszkesége: nem sirni akkor, midőn „*ennyit*“ elveszített.

Mikor pisztolyait osztogatta; én kértem, hogy adjon nekem is egyet.

Szemembe nézett, s azzal haragosan elutasított:

— *Tedd, de ne mondd . . .*“

En nagyon elszégyenltem magamat, hogy arcom elárulta, mire gondolok s kimentem a szobából.

Kiss Ernő utánam jött s megfogva karomat, addig beszélt hozzám, míg kibeszélte fejemből azt a sötét gondolatot, a mit már homlokamon lehetett olvasni.

Ó volt az, a ki rábeszélte, hogy kedvem legyen, újra kezdeni azt a megsiratott drámát, a minek élet a neve; ő volt az, a ki arra a határozatra birt, hogy meg ne adjam magamat sem a sorsnak, sem embernek, sem a halálnak s nem bántam meg, hogy ezt tettem és köszönöm neki a föld porában is azt a szót, a mi sorsomon határozott.

— Önnek neje is van . . .

Nőm Gyulán maradt el tőlem; odáig minden nyomorúságon át kísért: elhatározám, hogy visszajutok hozzá, ha lehet.

Este nyolcz órakor érkezett meg Pöltenberg, Paskievicstől. Az orosz fővezér utolsó válasza volt: „Föltétlen megadás.”

Ez volt az utolsó elvesztett reménység.

S mintha a sors tréfát akart volna űzni az eltiportakkal, épen akkor érkezett meg a „Messenger“ angol lap azon száma, mely a britt országgyűlésen tartott beszédek közli a magyar ügyek felett.

Csalhatlan gyógyszer — egy halott számára.

XI.

Az azután következett jelenetek csak másolatai a negyedik nap előttiéknak.

Ugyanazon tanácstalan készüldés, csak hogy nem azon tréfás alakok többé, hanem a szomorúság, kétségbeesés tragikus képei.

A férfiak, kik találkozott egymással, állózetekben, elmasított arcczal, nem nevettek most egymásra, hanem sirva fakadtak, egymásra borultak, úgy váltak el. Sokan nem is látták egymást többet.

Az utcán mindenki bucsuzott egymástól.

Legnagyobb ellenségek, politikai antagonisták, egymást föltalálva, kiengesztelten nyujtának kezét, — épen, mint egy elsüllyedő hajón. — A képviselők, kik elhatározták ott maradni, ott ültek sorban a piacon, a fal mellett, a boltok lépcsőin, a pusztá földön, búsan, szótlanul.

Nekem a római senatus jutott eszembe, mely a Gallusok jöttekor a forumon sorban ilve várta be az ellenség boszúját.

Este felé kiszedték a Maros hidját, mely a várat a várossal összekötötte tartá, az egész hadsereg visszavonott: a vár védelmére rendelt sugárgyűk, miknek Temesvár alul kellett volna megérkezniök, ezental oda be nem juthattak. Másnap az utban találkozottunk velök.

Hajnal előtt nem lehetett a hadseregnek megindulni, mert a menekvők szekerei oly sűrű tömegben torlottak meg a városból kivezető széles főutcán, hogy azok közt utat nyitni teljes lehetetlenség volt.

Havasi kecskepásztor. — (Lásd a szöveget 78. lapon.)

E várakozás alatt találgatta mindenki jövő sorsát. Legtöbben azt hívték, hogy az Sibirában fog végződni.

Csányi nagy lemondással jegyzé meg:

— Bizony nehéz lesz már ilyen öreg embernek, mint én, hozzá szokni ahhoz, hogy megkancsukázzák.

Egy fiatal rokona járt vele, azt biztatta, hogy hagyja el, ne kísérije tovább balsorsa elé. Hanem az ott maradt vele s nem tudom hová lett?

Ez utolsó estén családapák leveleket irtak otthon levő szeretteiknek, s azokat menekülni készülő fiataloknak átadák; némely levél soká nedves maradt.

Azután az iratokat, mik másokat bajba keverhetnének, égeték el: mindent aké, a hogy egy öngyilkosra készülő szokta tenni.

Éjjel után két órakor jelenté a vezérnek a Hunyady-huszárok egyik tisztje, hogy az ut megnyit, azzal szekerre ültek mind, s indultak Világos felé.

Tul a Maroson látszottak az osztrák seregek elszórva csilámló őrtüzei.

Simánd felől, a szürkület ködében, kivehetőek voltak az orosz előrsők dárdahegyei.

XII.

Még azon éjjel az egész hadsereg átvonult Világos alá. Annyi fájdalom közt legjobban fájt az ellenszenv, a mit honvédeink nyíltan mutattak a polgári osztály bajtársai iránt.

Nem mondatom, hogy az ellenszenv igaztalan volt.

A jó katona, ki annyi csatában tette ki magát a halálnak, ki azzal az öntudattal pazarolva véré, türt nyomort, sanyarúságot, hogy mindez áldozatot hona boldogságaért hozza; — most minket okolt, hogy ez áldozatok eredményét belviszálkodásaink, egymásiránti féltékenységünk porba ejté.

Ugy szégyenltem magamat a porfedett vitézek előtt.

A következő napot már nem vártam be Világoson.

Még egy szomorú emlékekkel nehezebben jöttem el onnan, mint mások.

Ottlétem néhány órája alatt, egyike legjobb barátainak; a pesti vészbírósnak elnöke, ki nem véritéletekkel, hanem bölcs kegyelmezéssel tünteté ki magát, egyike a legmagasabb szellemeknek, tiszta fő, igaz hazafi és becsületes ember: Molnár József, — főbe lötte magát.

És senkisé meg kívánta el tőle ezt az utját a férfias szabadságnak! Sietnem kellett e helyről.

A mik ezután történtek Világoson és Aradnál, azoknak körülményei ismeretlenek előttem.

Mint történt az, hogy Görgei nem volt képes legjobb barátait, köztük Csányit, ki úgy viselte magát hozzá, mint édes apja, megmenteni?

Azt sem teszem kérdésbe, hogy nem vonult Világos helyett inkább Komárom felé? a merre nagyon elzárva nem lehetett az útja, midőn Haynau Lugoson, Paskievics Váradon volt. Komáromban legalább emelt homlokkal beszélhetett volna, nem a császár lábainál fekve? Ez hadtudományi kérdés, s ahhoz én nem értek.

Nem volt célom, Görgeit sem menteni, sem vádolni

A világosi katastroph nem a mi ügyünk, hanem a világhistoria. Egész Európa feleljen arról; ne mi!

Ha volna törvényszék, mely e kérdésben ítéljen, kit kellene mentenem, kit kellene vádolnom?

Azokat a honfiakat-e, kik évtized nyomorát, csalódásait, epesztő vágyát hordozák szívükben a hontalanság üldöző kinja mellett?

A hadvezéreket-e, kiknek még siremlékek is adósok maradtunk?

A lengyel vezért-e, ki csak dicsőséget irt hazánk évlapjaira, s csak sebeket vitt el innen magával?

Azt a férfit-e, kinek nagyravágyása az volt, hogy hazáját tegye nagygyá?

Vagy azokat, kik kimondott elveikért férfiaként kisenvedtek, de meg nem törtek?

Vagy azt a népet, mely áldozni meg nem szünt, s melyet a szenvedés honától el nem tántoritott?

Vagy azt a közkatonát, ki huszszor rohant a halálba e szóval:

Éljen a haza!
s kiejté kezéből fegyverét, midőn azt mondták neki, hogy „meghalt a haza.”

Van-e nekünk szükségünk e vádakra? Kell-e itt ítéletet kérnünk?

Nincs-e igazolva a történet előtt sorunk fordulat e szókban: „két világhatalom keze sulyosult rájuk, s ökkevesen voltak.”

Csak egyiket is e világhatalmaknak azóta nem bírta levérni két másik hatalom; csoda-e, ha a mi ifju erőnk összetört egy óriás előtt?

Szorult-e a magyar név dicsősége arra, hogy ily kétségbe esett harc kimeneteleért egy embert áldozzon fel? Egy embert, ki legjobb vitézéinek egyike volt, mint hadvezér és mint közkatona.

En nem találok semmi gyönyört, annak, mi nagy volt, elgázosításában. Fáj rálépnem arra, a ki elesett, — és olyan magasról esett.

Ha valaha, úgy ma nincs ideje a recriminatioéknak.

Ha kimondta a magyar nemzet azt, hogy ez évében az Urnak, a magyar nemzet fia között nincsen párt, nincs testvérkülönbség, nincs osztálybüszkeség; nincs elviszálkodás, nincs fajgyűlölet;

Ha a magyar nemzetben volt bátorság kimondani azt, hogy 1861-ben nem ismer a magyar nemzet a multak miatt száműzöttet, fölségsértőt, elítéltet;

Akkor legyen a magyar nemzetben szív és ész, kimondani azt is, hogy 1861-ben a magyar nemzetből a multak miatt nincs vádolt, nincs elítélt, nincs hazaáruló!

Végül még Görgeihez volna egy kérésem. E kérés az: „ha valaha jöne idő, a midőn felhíva érezné magát, honfitársai előtt

feleletet adni; ne tegye ezt úgy, a hogy külföldön megjelent művében tevő. A magyar nemzet nagylelkű; a vádért megbocsáthat, de a mentségért elárthat.”

(Folytatása következik.)

A kalocsai uj nő-növelde.

Még alig mult egy éve, hogy a lapok örömtelvé hozták a hírt, miszerint hazánk egyik főpapja, Kunszt József kalocsai érsek volt az első, ki a magyar Akademia házára s tőkéjére szentelt újabb adakozások sorát tizezer forinttal megkezdette, s most már közzölhetjük egy intézet rajzát, és rövid ismertetését, mely a főpásztor vallásos és hazafias buzgalmának s áldozatkésztségének köszöni lételet.

A nevezett érsek ur már több évvel ezelőtt elhatározá, egy leány-növelde megalapítása által, a Duna-balparti terület egyik jelentékeny vidékén már rég érzett hiányt pótolni. E czélból több magyar hölgyet a nevelői pályára saját költségén leendő ki- képeztetés végett, a „mi asszonyunk“-ról czimzett iskolánék zár-

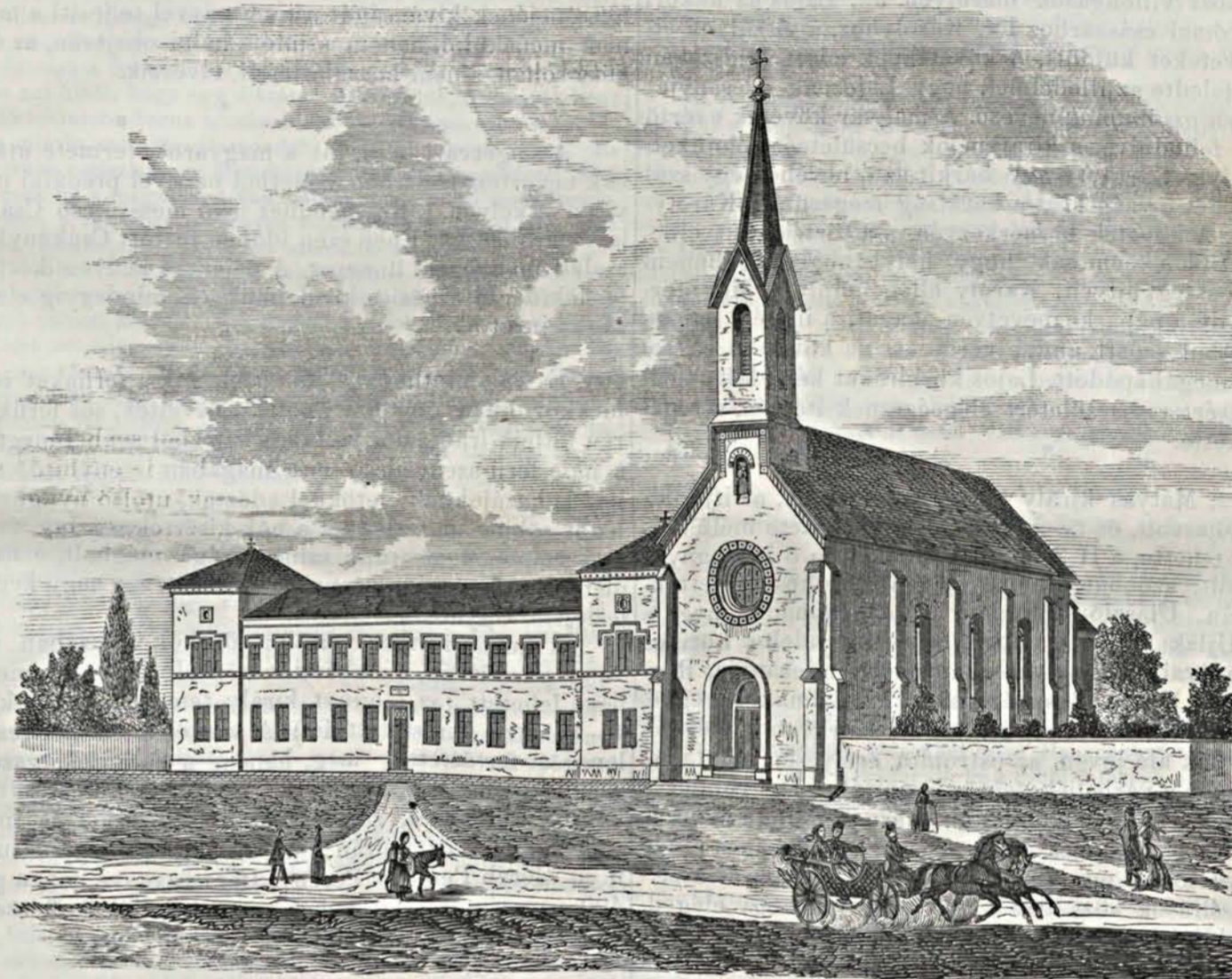
dájába küldött, 1858-ik évben pedig Kalocsán egy nagyszé- rű zárdának építtetését kezdé meg, mely a mult évben nemcsak teljesen elkészült, hanem október első napján meg is nyit- tatott.

Az épület, mint rajzunk- ból — mely az előtér- t mutatja, — lát- ható, egyszer- rű, de szép és nagy. A tér ugyanis, melyet az épü- let maga a templommal együtt foglal, 741 négyszeg- ö, három fe- lől egy 3329 négyszög- ö- lnyi kerttel körítve. Az épület négy- szöget képez,

9 terem, 29 szoba s kellő mellék-helyiségekkel és gazdasági épü- lettel van ellátva; tervét, az iskolánék által előadott igények figyelembevételével, készítette Rösner Károly bécsi tanár, a tech- nikai kivitelt pedig vezérelte Zofahl Gusztáv pesti születésű fia- tal építészünk, ki a főgymnasiumi épületnek önálló tervezése s ki- vitele által szakavatottságát eléggé tanusította *) s szép remé- nyekre jogosít jövője iránt.

A nagyszerű épületen kívül a zárdát minden belső kellékek- kel tőkéletesen fölszerelteté az alapító érsek ur, ki mindezek- kívül, földterhermentesítési kötelezvényekben százötven forint tett le a kalocsai főkáptalannál az intézet számára. Az intézet program- ját majd minden hazai lap közzölven, fölöslegesen tartjuk megem- litését, csupán azt tartjuk megemlítettönek, hogy a növelde, mely hetven növendékre van számítva, ezen első évben ötven nö- vendékre szereltetett föl, és már mult ősszel ötvenkét növendéke volt, úgy hogy az első fölszerelést azonnal pótolni, s még néhány

*) Ezen főgymnasium szép épületének rajzát szintén közlendük. — Szerk.

A kalocsai uj nő-növelde.

iskolanének alkalmazásáról is gondoskodni kellett; mi — bár egyszerűen a pártalan olcsóságnak tulajdonítandó *) — más részről azonban a növekedésnek e vidéken fölötté nagy szükség volt eléggé tanúsítja.

Ugyanezen nagyszerű épületnek alsó osztályaiba helyeztette át az alapító érsek ura városi leányiskolát is, mely most már szintén az iskolának által látatik el, s háromszáznál több leánykát számlál. Ezáltal a város képesítve lön, elemi főiskolájában a tanítók fizetését tetemesen megjavítani.

Pontok Magyarország multjából.

(Emlékeztetől költőinknek, művészeinknek.)

(Folytatás.)

Másrészt a magyar nemzet férfiai is a nők irányában mindenkor lovagiasak voltak, ezt nemcsak régi törvényeink, melyek a nőket több jogokkal ruházták fel, bizonyítják, hanem a lovagias érzés felől a történet másképen is tanuskodik. Ugyanis:

Nagy Lajos uralkodása alatt 1362-ik év körül némely cseh és magyar lakosok közt villongások merülvén fel, Lajos az akkori cseh királyhoz s római császárhoz IV. Károlyhoz, a viszályok elintézésére végett követeket küldött. A követeknek adott válaszában Károly annyira elfeledte az illedelmet, hogy Lajosnak édesanyját Erzsébetet szemtelen asszonynak nevezé. A magyar követek és sértő kifejezés hallatára felindulva, s királynejök becsületéért életüket, vérüket nem sajnálva, Károlyt vagy bárkit az ő nevében egy szál kardra hívának, s a két ország közt a barátság megszünteték Károlynak értésére adják. A követek hazaérkezvén, s a történeteket elbeszélvén, Lajos tettöket nemcsak hogy helybenhagyta, hanem 1363-ban seregét összegyűjtvén, Károly ellen indult, s Morvaországba berontott, de a pápa közbevetvén magát, s intvén Lajost, hogy egy gondolatlan szóért annyi vérontást ne kövessen el, tovább haladásában megállapodott. Lajos közbirákat kért, kik az eddig történeteket a sértett becsületért elégségesnek ítélvén, seregét hazájába visszavezette.

Ujlaki Lőrincz, Mátyás király természetes fiának, az ifjú Jánosnak hű pártfogója volt, és miután minden igyekezete mellett is azt királylány nem t-hette, a II. Ulászló választásába ő is megnyugodni kénytelen volt, azonban a belső idegenkedés később tettekben is nyilvánulván, Ulászló Lőrinczet hadal támadta meg, s Drágú Bertalant Ujlak várának elfoglalására kirendelte. Lőrincz feleségével s udvarával Németújvárhoz húzódott. Édesanyja, Rozgonyi Margit, Ujlaki Miklós Bosnyákország királyának özvegye, Ujlakban lakván, az ostromló Drágú által ott szorítottat, később maga Ulászló is Ujlak alá jövé, az ostromot erősen folytatta. Egy sötét éjjel, mikor a várbeliek nem is gyaníták, az ostromlók a vár falára felmászának, s a várat elfoglalták. Másnap délfélre maga is bement a várba Ulászló, melyhez midőn közelitene, Lőrincz anyja egy tiszteletet ébresztő ősz marróna, gyászruhába öltözve Ulászlónak eléje ment, és sirások közt arra kérte a királyt, hogy elégednék már meg az eddigi büntetéssel, s fiának engedne meg. Ulászló Lőrincz dolgát az országgyűlésre utasította, Lőrincz anyja iránt a legnagyobb tiszteletet mutatva, őt minden házi butoraival együtt, tisztas kíséretet adván melléje, Budára küldötte, és három városot adott neki, hogy azok jövedelméből rangjához képest élhessen.

Hogy a magyar lovagiaság nemcsak külszin, udvariasság volt, hanem hol a körülmény úgy kívánta, életét is feláldozta a férj szeretett nejeért, azon általánosságon kívül, hogy a haza védelme alatt, mely a férfiak legfőbb kötelessége, főleg a régiebb korból, vadnépek ellenében a családi tűzhely védelme értetik, történeti egyes példák még inkább tanúsítják. Szép példáját adta ennek a magyar nemzet 1744-ben, midőn az ország királylányja veszelvényben forgott, Mária Teréziát trónusán a magyar lovagiaság véraldozattal tartotta meg. Történeti egyes példákul még megemlíthetem a régiebb korból ezeket:

A mohácsi vész után, midőn Szolimán Buda alól törökeket a környékét prédálni szertböcsátotta, a falukon lakó népség vé-

*) Egy leányért — a zene, rajz és külföldi nyelvekbeni tanítás kivételével — 128 ft. fizetendő.

dettebb helyekre, várakba, kastélyokba vonult. Az esztergomi érsek maróti vadaskastélyába is több vidéki nemes családotól, úgy számos földnépe menekült; a kastélyt árokkal s töltéssel hirtelenében megerősítették. Ezen helyre menekült Dobozi Mihály is feleségével. A száguldó törökök Marótra bukkanván, azt megtámadták; ámde a családért küzdő férfiak, a törökök ismételt rohásait visszaverte. A törököknél ágyu nem lévén, s rohammal nem boldogulván, ágyukért Buda alá küldöttek, melyeknek segedel-mével a kastélyt halomná lövették; az idemenekültek mind elvették a kastélyt, halomra jutottak, futás által csak kevesen menekülhettek. Dobozi jó erős futós lován, szintén megszabadulhatott volna, de ő neje életét s becsületét a magánál többre tartván, nejét hátul a nyeregbe ültette, hogy elől szabadon harcolhasson; a nő férje derekát átfogván, Dobozi magát a törökökön keresztül vágja, s futásnak indul. A törökök Dobozi izöbe veszik, s miután lova a kettős teher alatt lankadni kezdett, s látván a nő, hogy az üldözők már beérik, maga kérte férjét, hogy őt ölje meg, s könnyített terhű lován magát mentse meg. Dobozi nejeinek e magasztos rimánkodására nem hallgatva, sőt ezáltal meg lelkesítve, futását folytatta. Látván végre Dobozi az elkerülhetlen végveszélyt, ére-nyes nejeinek kívánságát vérző szívvvel teljesíti s megöli, de maga nem menekülni, hanem szintén halmi ohajtván, az üldöző törökök közé rohan, s nem boszulatlanul, elvérzik.

A szigetvári basa, kit a magyarok, termete után kis Hasszán-nak neveztek, 1584-ben Szigetből népével prédálni indulván, a Rába vizén átkelvén, a Körmenhez nem messze eső Csákány helységet is megrohanták. Épen ezen időben tartott Csákányban egy előkelő család menyegzői ünnepet. A nejeik s kedveseikért fegyverre kelt férfiak, daczára hősiességüknek, mindegyik elesetek, vagy fog-ságba jutottak.

És valamint hogy a nők azok, kik a férfiakat is szülték, gyermekkorukban gondnal ápolták, nevelték, sőt férfikorukban gyakran tetteik irányadói voltak, a harczból sebbel megtérteket ápolák, s ha a férfi szenvedését már magában is enyhítö, női ápolás mellett is hazájoknak életökkel adóztak, utolsó nyughelyökre, a sírba, legbelsőbb bánattal öket a nők kísérték. — Így, midőn a mohácsi gyásznapon nemzetünk színe, virágok meghalt, e nagy nemzeti temetést is, történetünk tanúsága szerint, egy nagy kegyességi nő teljesítette. Ugyanis:

A mohácsi ütközet után a törökök a hazában szertebarangol-ván s pusztítván, a mohácsi mezőn elhullottak temetését teljesíteni nem lehetett (az elhunyt király teteme is az ütközet után csak 4—5 hétre kerestették fel) A szerteheverő holttestek nemcsak a levegőt fertöztették meg, hanem a farkasok, gazdátlan ebek és ragadozó madarak oly nagy sokasága gyülekezett a csatahelyre, hogy az utasokat, sőt fegyveres embereket is megtámadták. A törökök eltávoztva után Kanisai Dorottyva, egymásután két nádor, u. m. Geréb Péter és Perényi Imre özvegye, maga pénzén fogadott 400 napszámot által a keresztyén hullákat felszedetvén, azokat nagy gödrökbe eltemettette.

(Folyt. következik.)

A havasi kecskepásztor.

A kecskepásztor a hegyvilágnak ép oly tartozéka, mint a hóomla dörgése, a zergevadász vagy a télialó morgia. A hegynek disse ő, egy vidor elem, mely a magas köziklakat is mintegy megeleveníti. A hova a gulyás teheneit sohasem hajthatja, mert utnak, ösvénynek nyoma sincs, s a zöld pázsittelep szétszórt foltokkint függ a porladozó kövezeten: ott kúszik fel mekegő kecskenyájával a napbarnította vig fiu, s magát nagyobbak, boldogabbnak, hatalmasabbnak képzei, mint egy király, a ki milliók felett uralkodik.

S mégis, rendszerint ő a falu legszegényebb gyermeke, gyakran elhagyatott árva, ki a gyermekkor ártatlan örömeit nem ismeri s a szülői tűzhelynél ápolást, élelmet és menhelyet nem élvez. Hogy a községnek terhére ne váljék s korán tanula megszerezni saját kenyérét, a gyámság a hegyek magányába küldi őt, hol emberi láb nem taposta a földet még soha. Ott az ő lakhelye kora tavaszról késő őszig: ott neveli föl emlőin az anyatermesztet, táplálván tiszta hegyi léggel, s megelzvéni izmait a veszélyes pályára, melyen ő örömmel és játszva halad. De szereti is apólo anyját a természetet, s mint egy vadon felöött fa, kebelén oly élveken részesül, minőkről a völgylakónak sejtelve is alig van.

A vadonon folytonos tartózkodás és szakadatlan gyakorlat által, e 12—16 éves pásztorfiuk oly otthonosakká válnak a sziklamászás minden

titkaiban, hogy az ember nem tudja, mit bámuljon inkább: kitűnő ügyességöket és ritka bátorságukat-e, vagy azon biztosságot, melylyel egy tekintetre fölismerek az ösvényt, a merre haladniok legezelszerűbb. Ott, hol azt hinnök, hogy a keskeny sziklapárkányon egy egér is alig futhat át; a pásztorfiu nehézség nélkül találja fel az utat, melyen kecskéivel áthaladhat. Fűtörészve és ujoagva, macskaiüggyességgel mászsa körül a sikamlós szik-lákat, mert véreben van a mászási viszkete, mely egy herből sem hagyja pihenni. Elötte a szédülés olysavalmi, a mit csak herből ismer, de maga nem érezte soha. Egyszer egy utas csodálkozva kérdé egy gotthardhegyi lakótól, ha nem fél-e fia a merdek sziklákon mászkálni? mire azt nyerte feleletül: hogy a fiunak nincs szédülése, mert mint csecsemő, kecsketejjel táplálkozott, s ez mászási ügyességet és bátorságot adott neki. E hit a nép babonáján alapszik, valamint az is, hogy a havasi vadászok, régiebb utleírások szerint, meleg zergevint isznak, hogy a szédülést eltávolítsák.

A hegyi pásztorfiu látszerve gyakorlás által úgy kiképződik, hogy éleslátását a sas is megirigyelhetné. Orátavolra meglátja a magas sziklaormoa s kiveszi minden modulatát; leírja a talaj alakját a legkisebb részletig akkor, a midőn a gyakorlatlan szem nem lát egyebet a távolban egy nagy, élettelen tömegnél. Ilyenekből válnak aztán a legvakmerőbb, leg-szenvedélyesebb zergevadászok. Vannak pásztorfiuk, kik zsenge koruk daczára egy, az élet iskolájában megelzett férfiú komolyságával birnak; szigorú vonásaikban ama márványarcok erélyét véjük fölismerekni, mely a régi kor hőseit jellemzé. Ha egy-egy ily merész tekintetű fiut figyelemmel szemléünk, midőn az valamely magános szikla tetején állva sasszemével a messzeségbe néz; daczára a formátlan rongyoknak, melyek testét takarják, hajlandók vagyunk azt hinni, hogy egy diktátor áll előttünk, zsebkidadásban; nyugodtan szemlélő tekintete, barna arcának erőlyes vonásai, merész, határo-zott magatartása mintha ezt akarnák mondani: „itt én vagyok az ur!” És neki teljesen igaz van; korlátlan ura azon környéknek, hol kecskéivel jární szokott. Menjünk csak fel a magasba, a vad sziklák közé, hol ő tartózkodik, s a pásztorfiu, ki lenn a völgyben szerényen üdvözölt bennünket: itt nem tartja szükségesnek köszönteni; merészen szemünk közé néz, mintha azt akarná mondani: „nos aztán!” Méregető tekintetében valami kihívó van, miáltal a jai körül sajtáságos mosoly játszik. Jó; tehát mi köszöntsük előbb őt, s intézzük hozzá valami kérdést. Az idegen hangok komikus hatással lehetnek fülére, mert mosolya most gunyos kifejezést nyer, mintha azt akarná kérdezni: „mit kerestek ti itt az én birtodalmamban?” Ha kérdé-sünkkel válasza unszolja, nagy kérdés, ha nem utasít-e bennünket vissza kitérő, vagy épen daczos feleletével. De nem lehet rossz néven vennünk ha ily, folytonosan a vadonban lakó, minden emberi társaságtól teljesen elzárt s az anyatermesztet rideg karjain felövekedett fiu idegenek iránt bizalmalansággal viseltetik.

A havasi pásztorfiu veszélyekkel szemben ura tud lenni környezeté-nek; önhitt vakmerősége, gyors önfeltalálása és elhatározása bámulatra ragad. Kora gyermekégtől fogva dacolni tanult az ellenséges elemekkel, azért nem is igen fordul elő eset, hogy valami által meglepessék. Jaj annak a rablónak, ki az ő nyájára tör; makacs, eszelyes és elhatározott küzdőre talál benne. Az ily pásztorfiuk kedves mulatságukat lelik abban, hogy tőben összeállva fölkeresik a sasok fészkeit s azok fiait leszedik. Számos eset fordul elő az alpesi vidékeken, hogy e mulatság gyakran a legnagyobb élet-veszéllyel jár. De az anyasasok ellen is ugyancsak emberül viselik magukat. Alljon itt egy példa a közelmúltból. 1859. július vége felé egy 14 éves fiu, miután már többször látott azon vidéken, hol nyáját legelteté, a légben egy nagy ragadozómadarat kovályogni, végre nagyobb figyelmet kezdett rá fordítani. Egyszer látja, hogy nyája hirtelen megrezzen s zavarodva futkos ide s tova; a legközelebbi pillanatban egy nagy sas villamsebesen csap le a nyáj közé, s báránai egyikét földözni kezdi. A fiu, magát gyorsan elhatáro-zva, vasalt hegyi botjával odaugrik azon bokorhoz, melybe a sas, szerenc-sétlenségére, úgy belebonnyolodott, hogy szárnyainak épen semmi hasznát sem vehette; s itt akkorát ütött a törbekerült sas fejére, hogy az, erejét vesztve, földre rogyott s még néhány kegyelemütés után párját végkép kiadta.

Nem kisebb eszelýességet, bátorságot és ügyességet tanúsítanak a ha-vasi pásztorfiuk azon esetben, ha egy kecske vagy juh bakugrást tett, azaz: ha valamely veszélyes sziklazérlé ugrott, honnan sem előre sem hátra nem mozdulhat. Mert a hol csak egy kis zöldséget látnak a kecskéik, azonnal oda másznak vagy ugranak; innen, ha maguk alatt ismét zöldséget látnak, megint tovább ugranak, szikláról sziklára, gyakran ölnyi magasságból, míg végre oly helyzetbe jutnak, hogy többé sem előre nem ugorhatnak, sem vissza nem mászhatnak.

Havasi vidéken a juhok gyakran hónapokig önmagukra vannak hagyva, s a sziklákon elsözörva tenyészö füvel táplálkoznak. Elégéséges ilyenkor, hogy a tulajdonos a völgyből, vagy kunyhójából (hol szarvasmarháival tartózkodik) naponkint néhányszor távozóval nézze és számlálja meg juhait. Ha aztán fölfedezi, hogy nyájából egy vagy néhány, bakugrást tett; akkor fölme-gy a hegytetőre, honnan, azt hiszi, legkönyebben segíthet a dolgon. Innen most a legbátrabb és legügyesebb fiu kötélen lebecsátatik, mely alkalommal meg-történhetik az is, hogy a juhok vagy kecskéik, a lebecsátkozó alaktól, mert ezt talán ragadozómadárnak vélik, megijednek, s futni akarván a mélységbe zuhannak. Valamint az is fordul elő néha, hogy a valódi irány eltévesztetik, s a leereszkedő fiunak még sikamlós sziklafalakon kell tovább másznia. Midő-n aztán végre elért a kérdéses helyre, csak akkor jó még a feladat leg-életveszélyes része. Keskeny sziklapárkányon kell az állatot megfogni, maga után húzni, vagy nyaka köré vennie, s így megterhelve, és a kapasz-

kodásra csak egyik kezét használhatva, kell visszafelé indulnia, míg végre a kötelet eléri, melyen aztán a megmentett állat felhuzatik. Ez eljárást három-szor — négyyszer is ismétlik, míg végre célt érnek.

És mi a jutalma mindezen veszélyek, nélkülözések és viszontagságok-nak? Tekintsük életmódjukat ezen, a művelt világban félvad egyéneknek. A kecskepásztor közönségesen már reggel korán felhajtja jókora nyáját a hegyre. Még a nap jóformán föl sem kelt, ő már néhány órányira jár falujá-tól. Fölérve a hegyre, a virgoncz kecskéket magukra hagyja, ő maga pedig valamely alkalmas helyen leheveredik s naphosszat szikkötü ábrándával mulat. Ha megéhezik, egy darab száraz árpakenyérrel elégti ki gyomra kö-vetelményeit, ha megszomjazik, a legjobb kecskét előfogja, s tőgye alá fekü-vén, a habzó tejet szájaiba feji. Délben, midőn a függélyesen eső napsugarak a sziklákat átmelegítik, árnyékos helyet keres, hova nyájával együtt menekül. Ha vihar támad, barlangokban vagy sziklaölyökben húzza meg magát. Komor erős napokon pedig egy ócska zsákfélét kerit nyaka köré, azzal vé-delmezendö magát az átázás ellen. És a szegény fiu mindamellett vidor ke-délyű, keveset látszik érezni a rossz idő kellemetlenségeit. Este végre haza hajtja nyáját, s kalapját alpesi virágokkal ékesítve, oly jókedvvel és ép egészséggel tér meg falujába, mint a hogy reggel távozott. Így meg ez e ta-vasz kezdetétől késő őszig mindennap. Készpénz fizetése egész évre minden darab kecskétől vagy juhtól 8—12 pengőkráczár.

A havasok déli lejtőjén nagy, hosszúsorú nyajak legelésznek. Ezeket őszszel, midőn már nem tejelnek, az erdőbe hajtják, s ott minden fölügye-lés és őrizet nélkül magukra hagyják, tavasszal pedig, félig elvadulva, ismét összefogdosák.

A kecskepásztoréletnek megvan a maga rémregényes oldala is. Midőn éjjenkint a baglyok az erdőben rémes huhogást hallatnak, akkor a nép azt szokta mondani: „ez a vad kecskepásztor.” Ezzel a következő monda van kapcsolatban: Egy kamasz pásztorfiu, ki unalmában azt sem tudta, hogy mit csináljon, s már ezerféle ostobaságot vitt véghez kecskéivel, végre azon bolond ötletre jött, hogy egy nagy, erős bakot megfessítsen, vagyis hogy azt egy általa rögtönzött keresztre, valami növényből font kötéllal felkötözze, s az fűlvízitöként felállítsa, mely előtt aztán kecskéit elhajtandós velök istentisz-teletet tartandó lesz. Azonban vakmerő tettét rögtön követé az érdemlett büntetés. Rettenetes vihar támadt, mely iszonyú mennydörgés és villámlással a nyáját szétkergette, istentelen pásztorát pedig a fölfeszített bakkal együtt a villám agyonujtá, úgy hogy testét a havasi lakók másnap borzasztóan ősz-szeroncsolva találták meg. Néphit szerint az Isten meg azt a büntetést is mérte rá, hogy éjjenkint mint „vad kecskepásztor” kell bolyongnia kísértet gyanánt az erdőben.

Gróf Széchenyi István műveiből.

— Csak az a valóságos bölcs hazafi, ki lehetöt kíván, s jól tudván hogy az ember gyenge léte miatt se felette boldog, se határtalanul boldog-talan nem lehet, a közép uton jár. Ő lélekderülten él, szomoru unalom nem öli óráit, s a közjóért fáradozván, nem panaszkodik mindogyre hasztalan, hanem inkább felkeresi a hibákat, s azoknak kútféjeit nyomozza, kifejti s rajtok segít, ha lehet, ha nem lehet, nemesen türi, — gyáva panasza szájából nem hallatik. A hibákat pedig inkább magában keresi mint másokban, mert magával parancsolhat, másokkal nem. Ha senki se tenné kötelességet, teszi ő, úgy mint az igazi hős megáll, ha a többi futásnak eredet is. S mennyi szá-mos jöt tehetni hazánkban, csak hogy *bona fide* közhaszon legyen a cél, s ne fényűzés, hirkapkodás, dicséret szomja!

— A valódi magyar vaktán senkit se követ, hanem a lehető legmagasb lépcsőig mind testi mind lelki tehetségeit s tulajdonit sajátsága szerint fejti ki, foglalatosságát s életét személyiségéhez s körülállásához alkalmaztatja, maga körében marad, és bármi csekély lenne is tisztje, annak tökéletes telje-sítése s önbeése által ad dísz és fényt. Ki nem tudja, hogy sokféle ember kell a társaságban, sokféle hivatal, u. m. egy eröműben sok szerszám, sok karika stb., de se az, se ez nem foghat jól, ha mindegyik része nem töké-letes; vagy ha a rugó a láncznak, ez pedig a tengelynek akarja játszani rol-lóját, vagy ha minden részek közt nem uralkodik legszorosb összekötötetés, legtükéletesebb egybehangzás. Tegye csak mindenki maga kötelességet, s ne valamely egyebet; hanem azt ugyan emberül.

— A gyermekeket bátrakká, igazságszeretökké, adott szavaiknak tel-jesítőökké, szóval, férfiakká kell nevelni. Közli P. I.

Egyveleg.

b.— (A német könyvtermelés) a világon a legszaporább; nem hiába van tehát ott annyi tudós! 1860-ban egész Németországban 7720 külön című mű jelent meg, s ebből 651 folyóirat, 1300 pedig újon megindított kiadás; a többi folytatás, azaz 2., 3. és 4-ik kiadás. Az újságokat kivéve, csu-pán a könyvekre 190 millió iv papir ment fel. — A „Gartenlaube“ 85,000, az „Illustriertes Familien-Journal“ 75,000, a „Bazar“ 60,000 példányban nyomatik.

o.— (Homöopathikus leves készítmény.) Egy londoni orvosilag leg-közlebb a következő receptet ajánlá: Végy jól kichezett két galambot, akaszd fel öket a konyha ablakára úgy, hogy árnyékuk egy üstbe essék, melyben 80 itcze víz van, ezen vizet forrald fel lassan tíz órán keresztül, s végy azután minden tíz nap egy pohár vizbe egy cseppet e levestől, — s minden nyavalyád elmulik, — csak el kell hinned.

T Á R H Á Z.

Széchenyi-emlék.

Az országos Széchenyi-emlék ügye nemcsak eszme többé; az első fontos lépés megtörtént, hogy megvalósuljon.

Gróf Dessewffy Emil, az Akadémia elnöke, a Széchenyi-emlék ügyében következő fölhívást bocsátá szét:

„A mult év april havában, nagy hazánkfíat gróf Széchenyi Istvánt elvesztettük. A nemzet egyetemes fájdalomja között közhelyeslést aratott, azon, akkor mindjárt a magyar Akademiánál tett, később ez intézet igazgatótanácsa által magáévá fogadott indítványom: „hogy Széchenyi-emlékét, nagszerű tevékenységének színhelyén, Budapesten, a haza központján, ércszobor örökítse.“

„Azóta folyamatosan vala és végét érte azon aláírás, mely által hazámifiai lelkesége azon helyzetbe tette az Akadémia igazgatótanácsát, mikép az intézet palotájának építtetését, a jövő tavaszon megkezdheti és ha Isten kedvez, egy pár év alatt bevégezheti.

„Mélto leszen a hazához, hogy midőn a hazafiai közszelleme palotát emel egy oly intézetnek, mely Széchenyi alkotásainak egyike, előtte hálaérzetű szobrot emeljen egyszersmind a nagy kezdeményezőnek, ki oly sokáig járt elől mindenben, mi a haza közjává és díszét előmozdithatá. Méltó leszen a hazához, hogy az ő szelleme által áthidalat és gőzhajókkal átszeldelt Dunának partján, az idő viszontagságaival daczó ércszobor, egy időben elkészülve, jelképezze honának maradó háláját és az utókorban ébren tartsa és ápolja föltyvást, a polgári erények szebbjeinek, az ildomos tetterő s nem csüggedő kitartásnak tiszteletét.

„Ugy hiszem tehát, időszerűleg járok el, midőn a magyar Akadémia igazgatótanácsa azon végzésének fogantatásával, hogy a Széchenyi-szoborra aláírás nyitassék, most már azért sem késem tovább, mert a művészetnek olyan alkotásához, mely, midőn a hazához és nagy főához emírvén méltó, egyszersmind a főváros díszét emelje, legalább egy pár évi időre van szükséges.

„Azon hazafias lelkű . . . . . melynek . . . . . élén áll, kétségtelenül vizsgálta találand ezen eszme, és ezen hitben oda járul kérésem, hogy azt a hazafiról, ki a kettős jelszót: „előre és vigyázz“ egyforma erélyvel és kitartással barsogá felénk; ha valaha, most van ideje, hogy az előttünk álló nehéz földadásokra figyelmeztve, föllevenítsük lelkeinkben, a gyakorlati országfőfű emlékéit. És adja a Mindenható, hogy áldásos siker nyugodhassék az eszmék azon egész során, melyet e visszaemlékezés felköltend mindenki-ben, kinek keblét a hazának tiszta szeretete melegíti!

Pozsony, január elején 1861-dik évben.

Gróf Dessewffy Emil, a magy. tud. Akadémia elnöke.

Honvéd-emlék Debreczen mellett.

Debreczen lelkes közönsége elhatározta, hogy egy emlékkövel jelölend a város közelében elesett honvédek sírját. Míg az emlékműről magáról szólhatnak, egy ottani barátunk levele után, e sirra vonatkozó érdekes részleteket közölhetünk.

Ha az utas Debreczenből Hosszu-Pályi felé megy s beér a debreczeni erdőszélig — írja említett tudósítónk — mindjárt szemébe ötlök az utól balra egy dombocska, melyről soha nem hiányzik a koszorú; ez egy honvéd sírja. 1849. augusztus 2-án volt a debreczeni csata a nagy orosz hadsereg, és Nagy Sándor 5—6,000-nyi csapatja között; — a cserkeszek és kozákok a csata eldőlte után, a számtalan irányban szétperló honvédsereg egyesit fűték mindenfelé; egy honvéd huszárszázados (sokak szerint Szarka vagy Zarka nevű) az erdőszélig futhatott, ott rogyott össze sebesült lova, ott látták őt magát is az erdőcsőzök elvérzen, miután zsebkendőjével a lándsaszorásból ömlő vért tovább feltartani nem bírta, ezek temették őt el is, ott a hol meghalt, Szabó József debreczeni lakos által a városból hozott koporsóba. Azóta a sír iránt az utas kegyelettel van, tavasztól kéző őszig friss virágokat hint rája, vagy legalább zöld galatya teszen a már szaraz fölé. Vadászó tisztek több ízben elhanyagták e sírhalmot a csőzök által, kik azt a vitéz urak távoztával újra meg újra felhantolták, szóval, a nép kedvenczvé vált az erdei magános sír. Még tündérekkel is hozá azt kapcsolatba. Ezt is elmondom. A nép azt tartja, hogy e sírt tündérek őrzik; egy a kegyeletről nem nagy fogalommal bír debreczeni parasztság, meglátva a síron egy szép pántlikás virágkoszorút, megállítá a talpigást, kivel nem messze levő kaszálójából hazafelé ment; elvév a koszorút a sírról, s ismét fölült a talpigára; alig mentek azonban egy pár száz lépést, megáll a ló, s a kiméletlen ostorcsapások daczára sem mozdult meg helyéről. „Már komám asszony“ — szólt a talpigás — „itt nem boldogulunk; tudom én, hogy a tündérek álltak lovam elé, azért nem mozdul, — hanem vigye vissza azt a koszorút a sírra, honnan elvév.“ — Az asszony úgy tett mint komja javaslá, visszahelyezé a

koszorút, s visszamenve a talpigához, alig tudott arra felkapaszkodni, mert a ló minden nógatás nélkül hazáig nyargalt. — Szóval, nagy kegyelet van a népben e honvédsír iránt. — Ezen erdei sírra Debreczenben többen marandóbb emlékecskét szándékozávan tenni, aláírást nyitának, az eredmény pár nap alatt 1000 ft. lón. *)

Irodalom és művészet.

+ Heckenast Gusztáv kiadóhivatalában legújabbán következő érdekes tartalmú és díszesen kiállított munkák jelentek meg: „Oszinte vallomások“, két kötetben, Frankenburg Adolfól, a szerző arcképével. Ára 2 ft.

„Decameron“ 9. és 10-ik kötete, Jókai Mórtól. Ára mind a tíz kötetnek 10 ft.

„Magyar balladák könyve“, gyémánt kiadású két kötetben, Arany János arcképével. Magyar költők legjeles balladából van összeállítva.

„Orvosi tanácsadó városom és falum“, szerkesztette Lengyel Dániel orvostudor. Ára 2 ft.

A Vachott Sándorné által szerkesztett „Gyermekvilág“ 3-ik és 4-ik füzeté, egy-egy aczélmetszettel. Az egész 6 füzetet teend s ára 3 ft.

„Emléklap az 1860. évből.“ Benne van a „Szózat“ tíz nyelven, továbbá „Széchenyi István feltámadása (képpel), Jókai Mórtól, és a „Hymnusz.“ Ára 40 kr.

A magyar közjog alapvonalai, gróf Cziráky Antal Mózes nyomán írta Hegedűs Lajos. I. füzet. Az egész munka előfizetési ára 2 ft.

„Híres Garibaldi élete, harcaai és kalandjai“ czimű 17 negyedrét lapnyi füzet, Garibaldi arcképével.

+ Pfeifer Ferdinándnál megjelent: „Magyarország közjoga, a mint 1848-ig s 1848-ban fennállott.“ Rendszeresen előadja Récsi Emil, egyetemi tanár. Első füzet. A még hátralevő rész márczius elejére fog sajtó alá kerülni. — Ugyanott jelent meg: „1847-ik évi országgyűlési törvények-képek.“ Hiteles kiadás. — Ujabb időben egymást érik a magyar jogi munkák irodalmunkban; kétségkívül ezek most a legkeresettebb czikkek a forgalomban, meg a magyar nyelvtanok, melyekből, mint halljuk, a pesti könyv-árusoknál az utóbbi hetekben mintegy 40 ezer példány kelt el.

+ (A Sarkady István által) szerkesztett és sok változáson átmert „Népujsága“ márt. 2-tól kezdve hetenkint kétszer „Trombita“ czim alatt fog megjelenni, Sárosy Gyula mint főmunkatárs vezérlete alatt. Előfizetési ára félévre 4 ft, negyedévre 2 ft.

Közüntézetek, egyletek.

+ (Honvéd-egyletek.) A honvédtisztek hazánk minden vidékén nagy buzgalommal szervezik magukat, természetesen, munkaképtelenné vált bajtársaik segélyezésé végett. Temesvárott b. Lopresty Árpád indítványára alakult ily egylet, melynek hatásköre kiterjed Temes, Krassó, Torontál, Arad és általában az alsó vidéki megyékre. A lelkes indítványozó 100 fttal és 100 öl fával járult a tervezett egylet életbejuttatásához, melynek eddigéig már 800 ft áll rendelkezése alatt. — Egerben is alakult hasonló egylet a hevesmegyei honvédtisztekből; melynek elnökeül Kiss Pál, volt honvédtábornok, alelnökül pedig Szankóczy, volt honvéddalvezetés választották meg. Az egylet közelebbi alakító gyűlésén határozattá lón, hogy a Kápolnánál 1849-ben elesett bajtársakért febr. 20-án, mint az emlékezetes csata évfordulati napján, ünnepélyes gyászistenisztelet tartassék. — Szegeden szintén alakult honvédsegélyező egylet, mely czélból a Csongrádmezőben lakó honvédtisztek f. hó 17-re vannak meghíva a szegedi kaszinóban tartandó tanácskozányra. — Aradon f. hó 5-én gyűltek össze a honvédtisztek s Bó-bics János ezredes elnökele alatt főgyűlést alkultak, ugy mindazonáltal, hogy a pestivel magukat érintkezésbe tegyék. Elhatározottak, hogy a f. h. 8-án, mint az aradi csata évnapján elesett honvédekért gyászmise és sirjaikon emlékbeszéd tartassék. Pénzgyűjtés is van folyamatban, az elesettek sírján emelendő emlékköre.

b. — (Lövölde Budán.) Budán egy lövölde létesítését tervezik: Tehát néhány év mulva Budának is lesz lövöldéje, mert Budán eddig sok idő kellett üdvös eszmék megvalósulásához.

+ (A pozsonygyepei-gazdasági egylet) f. hó 17-én Pozsonyban közgyűlést tartand, melynek tárgya lesz: az egyleti tisztviselők megválasztása és az alapszabályok megvitatása.

+ (Magyar-Ovárott) gr. Széchenyi Ödön elnökele alatt egy központi kaszinó van alakulóban, mely a szociális nemesség egyik főszekőze s irányadója leend a megyében.

+ (A hevesmegyei gazdasági egyesület) febr. 4-én tartotta meg évi közgyűlését, melyben határozattá lón: hogy jövő évre gyűlmöcskiállítás őszszel Egerben, szántástánítások a tavaszon Heves, Hatvan, Pásztó és Jászberényben, szántásverseny pedig Gyöngyösön fog tartatni. Az egyesület tagjainak száma 650 körül van, jövedelme 3000 fton felül.

*) Az e sirra szánt emlékkö tervé most készül Pesten. Szándékunk azt e lapokban közölni, már csak azért is, mert czélszerűnek látnók, ha az 1847-ik évi eseményekre vonatkozó emlékek felállításánál bizonyos megállapított stíl és őszhangzás terjedne el. Szerk.

Vasárnapi Ujság 7-ik számához 1861.

Az erdészekhez és erdészetet pártfogó urakhoz.

Több év óta létezik egy magyar erdészeti egylet, mely azonban minden tárgyalásait, hivataloskodásait német nyelven viszi, s az erdészeti füzeteket német nyelven szerkeszti. Ugyanez eset létezik Csehországban is, hol az erdészeti egylet szintén a német nyelvet használja.

Kérdés tehát, mi lehet annak az oka? Az erdészet bölcsője Németország, itt az erdők eleinte a vadászat kedvéért őröltattak, míg később a mindinkább érezhető faszűke a vadászatot háttérbe szorította, és az erdők okserü kezelésére több gond fordítottak. Lassanként egyes írók léptek fel, kik az erdészetet tudományilag tárgyalták, és ily módon egy erdészeti tudományt állapítottak meg, melynek folytán későbbben erdészeti iskolák léptek életbe. E tudományi téren régebb időben Borkhausen, Bechstein, Hartig, Cotta, Hundeshagen s többen sok érdemet szereztek.

Igen természetes tehát, hogy a technikai kifejezések itt lassanként kitisztáztatván, egy erdészeti terminologia képződött.

Nézetem szerint e hiánynak oka, hogy a mi erdészeti egyletünk, valamint a csehországi is, kénytelen a német nyelvet használni, mert még Franciaországban is az erdészeti intézeteknél a német nyelv emiatt tantárgy volt (s talán jelenleg is az).

Ungváron az erdészeti gyűlésen meg 1857-ben indítványoztam egy erdészeti terminológiának megállapítását magyar nyelven, és határozottat is, hogy a kerületi bizottmányi tagok az arra szükséges adatokat gyűjtsék, és küldjék be az erdészeti egyletnek. Több három évnél mult el azóta, s ez ügyben nem történt semmi.

Indítatva érzem tehát magamat, minden erdőhivatalnok s erdészeti pártfogó urakat tisztelettel megkérni, sziveskedjenek a vidékükön fátározó technikai megnevezéseket velem akár bérmentelen levelekben is e czim alatt: „Rover Vilmosnak gr. Teleki-család erdőmesterének, Huszton át, Dolhá“ közleni, s én igyekvén fogok, a nyert adatok segédelmével egy erdészeti terminológiát összeállítani, s annak idejében kitisztázás végett a magyar tudós társaságnak feltejeszteni.

Egy ily terminologia szerkesztéséhez legelőszérűbb mód mindenestre a volna: hogy néhány ügy a magyar, mint a német nyelvben jártas erdőhivatalnok evégett összeülne, hanem sajnos, hogy ez részint az idő, részint a pénz hiánya miatt nem igen kivihető, és nézetem szerint az általam indítványozott ut még leginkább czélhoz vezet.

Ha egyszer egy erdészeti terminológiánk leend, akkor meg vagyok győződve, hogy nemcsak az erdészeti irodalom birtokában is leendünk, holott jelenleg még német munkák fordítását sem bírjuk.

Nagyon ohajtandó és szükséges, hogy a magyarországi erdősekre magán- és államszemponból több gond fordítsassék, és én hiszem, hogy e tekintetben azáltal is nagy lépés történik, ha nekünk magyar erdészeti irodalom lenne, mert hány gyakorlati erdőhivatalnok létezik, kik a német nyelv birtokában nem levén, magánszorgalom által theoretikai ismereteket nem szerezhetnek.

En e tárgyat oly fontosnak tartom, hogy reményem, miszerint e szerény felszólítástomat nagyobb elterjedés végett más szerkesztőségek is szivesek leszenek, becses lapjaikban megérteni. — Dolha, dec. 26-án 1860. — Rover Vilmos, gróf Teleki család erdőmestere.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

b. — (A budapesti kertészek, kerttulajdonosok és termelők) egy magán társulatot alakítottak. E társulatnak nem lesz sem szállása, sem birtoka, sem bevétel, sem kiadás. Mindegyik tag önként vállalkozik, vagy a hazai vagy a külföldi gyümölcsökből, veteményekből némelyek gyűjtésére, termelésre, vagy tudományos tárgyak beszerzésére, egymással közlésére. És így a társulatban csak a gyakorlat emberei vehetnek részt, azoknak kerttel kell birni és így dilettansok tagok nem lehetnek. A társulat nem ülésez, hanem mindegyik tag kerte a tapasztalatok kölcsönös kicseréléséül szolgál. A társulat közlönye a „Falusi Gazda“ leend. — A társulat két irányban működik. 1) Összeszerzi művelt világ minden részéből a nálunk szabadban tenyészthető gyümölcsféléket, veteményneműeket s ezeket valódiságukban föntartja, szaporítja azért, hogy hazánkban minden jó és hasznos föltalálható legyen. 2) Magvakat a végből termeszt, hogy ujakat hozzon elő.

b. — (A hevesmegyei gazdasági egyesület) még e tavaszon szántástánítást fog tartatni Hevesen, Hatvanban, Jászberényben és Pásztón. Továbbá Egerben gyümölcskiállítás, Gyöngyösön pedig szántásversenyt fog rendezni.

— (Gyümölcstenyésztési ösztöndíj.) Gutáról (Nógrád), írják febr. 6. E lapokban pár év előtt közölve volt, hogy t. Bozó Pál ur, a sziráki kerületre nézve 5 aranyból álló ösztöndíjt alapított oly néptanító számára, ki a gyümölcstenyésztésben s annak oktatásában legnagyobb sikert fejt ki. Legközelebb Zbell Lajos gutai néptanító, ki különben elemi csapások által sokat károsult, érte azon szerencse, hogy az említett díjat nt. Moravcsik Mihály ur, mint sziráki körlelkész közbenjárása által elnyerhet. Miacón enemes tettet a népnevelés barátával tudatjuk, a nemeslelkű díjalapító hálás köszönetet nyilvánítunk, kívánván: hogy az ég a népnevelésnek sok ily nagylelkű s áldozatrakész pártolót adjon, kik azt nemcsak szóval, de tettel is előmozdítani törekedjenek. — y.

b. — (A selyemtenyésztésről) nálunk hosszú czikkek, sőt már könyvek is jelentek meg, de mi csak hátravagynak e téren mai nap is, és tulszárnyaltatni hagyjuk magunkat mások által. Berlinben legközelebb egy német selyemtenyésztő-egylet alakult 1 milliói alaptőkével. Mikor fog nálunk ez ügy ennyire haladni, pedig számokkal ki volt mutatva, hogy Magyarország csak a selyemtenyésztésből 20 milliót vehetne be évenként?

b. — (Uj czukorgyártás.) Párisban Rousseau vegyész az akadémiai ülésben érdekes fölvizsgálást tartott egy saját találmányáról, mely szerint minden gazda s gazdaszony önmaga készítheti el a háztartásához kívántató czukrot, felette egyszerű módon és igen olcsó szerekből.

b. — (A magyar bor Amerikában.) A „Borászati Lapok“ külföldi levelek rovataiban New-Yorkból egy levelet közöl, melyből kivonatosa a következőket közöljük: Az észak-amerikai államokban mind nagyobb fontosságot nyer a magyar borkereskedés, mit kiválólag magyar honfiaink közzönhetünk. Amerikának 24 milliónyi lakossága közül vagy 3 millió borivó számítható s így egy év alatt könnyen elfogyhat itt 30—40 millió értékű bor. — Amerikában is termelnek bort, kivált Ohio-, Missouri- és Kaliforniában, de keveset, mivel bár a szőlő itt jól megéri, de keveset és rozsz levet ad, és itt a legjobb szőlőfaj is elfajzik, sőt a fekete szőlő olyan izt és szagot nyer, mint a fekete ribizke. De másrészt a szőlő itt gyümölcsképp árulva, többlet jövedelmez, mint rozsz bora által, miután félfontnyi szőlő ára 1 ft., a behozott spanyol szőlő fürtje pedig 4 ft. 12—6 ft. 18 kron kel. — A kevés beltermésen kívül itt francia, spanyol, németországi, különösen pedig rajnamelléki és meglehetősen mennyiségben magyar bort isznak. — A magyar bort Freund, King és Grossinger kereskedőház hozta legelőször is kereskedésbe. Legtöbblet tett pedig, a magyar eredetű Schwarzer bécsi nagyborke- reskedő, ki itt nagy borkereskedést alapított s többnyire 10—12 ezer akó magyar bort tart raktáraiban. Az ő borainak keletet főleg Házmann, Buda város 1848-ki országgyűlési követe szerezte, kinek nemcsak Schwarzer, de hazánk több borász is sokat köszönhetnek. E mellett Nagy Imre, Kornis, Szendy és többen künn élő hazánkfiai közül nem egyszer hoztak magyar borokat és mindig a legnagyobb nyereséggel adták el. A magyarokat itt már ismerik és becsülik, azért magyartól örömet vesznek bort, sőt előre is kifizetik, mert tudják, hogy nem fognak hamisítottat kapni. Ez okból a magyar borknak magyar kézből nemcsak jó kelete, de magas ára is van. — Az amerikaiak izlése a borra nézve igen változó, majd az édeset, majd a vöröset, fejezet stb. keresik. A magyar bor azonban már állandó fogyasztókat szerzett magának, kiknek most még mérsékelt száma egyre szaporodik — de csak azon esetre, ha mindvégig hamisítatlan állapotban árutatják.

Közlekedés.

b. — (A közlekedés megnyitása.) A Dunagőzhajózási-társulat hajójának Bécs és Regensburg közti járása e hó 11-én kezdődött — és pedig mindenféle szállításra nézve.

+ (Az újpesti kikötőben állomásozott hajók) már többnyire elhagyták től szállításait, hogy megkezdjék járásukat a jégtől teljesen megtisztult Dunán. A helybeli gőzösköz közlekedéseiket Pest, Buda és Ó-Buda közt a napokban voltak megkezdendők. A „Szent-István“ gőzös is legközelebb megkezdendi járatát Pest, Vác és Esztergom közt.

Mi ujság?

+ (B. Vay Miklós udv. kancellár ur) f. hó 13-án, d. u. 4 órakor fővárosunkba érkezett, s az „Európa“ szállodában vett szállást. Tiszteletére nemzetet lobogó tüzetet ki az épületre.

+ (Az új államközlönyre) a „Wiener Ztg.“ szerint 30,091,400 fton irtak alá.

+ (Fiume város kerületével együtt) ostromállapotba helyeztetett. — Fiumemegye közgyűlése f. hó 19-én venni kezdetét.

+ (A lipótvárosi templom sekrestyéjéről), mely templom teljes fölépüléseig a lipótvárosi híveknek imahelyül fog szolgálni, f. hó 10-én szentelte föl hercegprimás ő eminentiája, fényes papiségdélletel. Az ősz egyháznagyot a templom lépcsőinél a városi képviselők és tanács üdvözlése mellett, az összejött néptömeg lelkes éljenekkel fogadta. A fölszentelési szertartás után Ráth Lipót lipótvárosi plébános egyházi beszédét mondott, melyet az ő eminentiája által celebrált fényes nagymise követett.

+ (Iglón, a volt XVI. szepesi város főhelyén) febr. 4-kén ment véghez a tisztválasztás. Polgármester lett: Máriássy Albert, főbíró Simenszky János, főjegyző Scholtz Gusztáv, városkapitány Pákh Lajos.

+ (Győrött) a tisztválasztás alkalmával taraczkokkal lödöztek. Egy rárói lakos, midőn hazamentében kérdeztek tőle, hogy mi ujság Győrött, azt felelte: hogy a finácok betörték oda ágyukkal. — Ugyanott a magyar dohánny szelében árulják, csomóját 10 kr-rt s igen nagy keletnek örövend.

+ (A győrötti tisztválasztás) f. hó 4-én vette kezdetét. Polgármester lett Korbonics István, bíró Beke Ágoston, kapitány Nagy Pál. Este a polgárság az új tisztikarnak, valamint Simor János püspök urnak, mint legújabbán megválasztott százás polgárnak, fáklýszénével tiszteltett.

+ (Nagyszombat) polgármesternek Jablanczy Sándor, főbírónak Kaiser József, városkapitányunk Lang Antal, főjegyzőnek Krisztelka Ferencz, főügyésznek Kanovics László választottak meg.

+ (Szabadkán is) megtörtént a tisztújítás. Polgármester lett Mukics János, főbíró Skenderovics J. főkapitány Lénárd Máté, főügyész Czorda Bódog. + (Félegyházán) febr. 5-én ment végbe a jász-kun tisztújítás, következő eredményel: Hármaskerületi kapitány lett: Balajthy Vendel; főjegyző: Kerek József; levéltárnok: Pecsényánszky (ki Palotás név alatt is, mint zeneszerző ismeretes); főügyész: Hajdu László; jászsági kapitány: Petes József; kis-kunsági: Kalmár József; nagy-kunsági: Varga Imre; pénztárnok: Petes János, Varró Samu.

+ (Csongrád városában) a m. hó 27-én tartott tisztújítás alkalmával megválasztottak: polgármesternek Órhalmy József, főkapitánynak Balajthy Flóris, főjegyzőnek Verner Andor, ügyésznek Kertész László. Órhalmy polgármester azonban febr. 2-án lemondván, helyébe Eder István választott meg.

+ (Aradon) polgármesterré Török Gábort, bíróné Palló Szilárdot választották meg. Este Török Gábort fátylaszenével tisztelték meg.

+ (Szentese) a tisztújítás következő eredményel ment véghez. Polgármester lett Bálint László, főbíró Vecsery Zsigmond, főkapitány Balogh Lajos, ügyész Farkas Lajos, főjegyző Szathmáry Ede.

+ (Nagybányán) tiszteletbeli képviselőül megválasztottak: Bartokovics érsek, Balogh és Mádi szuperintendensek, Deák, Eötvös, Falk, Jókai, Kemény b., Pálffy, Pompéry.

+ (A karloviczi szerb nemzeti zsinat) Rajacsics patriárka betegsége miatt, bizonytalan időre elhalasztott.

+ (A Tanács Mihály) ügybeni periratok a „P. H.” szerint hivatalosan Bécsbe kérétek fölküldött.

+ (A pesti nemzeti kör) bizottságot nevezett ki, a szűkölködő honvédek számára nyitandó segélyforrások kijelölése végett. E bizottságot javaslatok folytán, a nemzeti kör a bőjt elején szavazati és zenészi akadémiát rendezend az említtet célra, melyben kizárólag műkedvelők vesznek részt; a rendezésre Dobsa Lajos, Nyíry Józsa és Vadnay Károly vannak felkérve. Elhatározottak továbbé egy nagy album kiadása, mely kizárólag az 1848—49-iki események leírását foglalja magában. Az e körüli intézkedésre Dobsa Lajos, Jókai Mór, Nyíry Józsa, Pálffy Albert, Szilágyi Virgil, Vadnay Károly és Vas Gereben kérétek föl. Az album szerkesztését Jókai vállalta magára.

b.— (Pestváros legközelebbi közgyűlése) a Széchenyi-emlékre 6000 fót ajánlott, oly módon, hogy az három egyenlő évi részletekben lesz lefizendő. — Ugyanezen célra Kunszt kalocsai érsek 6 exolja 300 fót adott.

+ (Utcza-énevezés.) A Józsefváros egyik névtelen utcáját Kisfaludy-utcának nevezték el.

b.— (A kerepesi-ut melletti temető kápolnájában) a herceggprímás által odatelepített karmelita aligha fognak sokáig ott maradni, miután községi határozattal fogva onnét elfognak távolítottatni.

+ (Márkó Károly képei megpéltelése) újabban gr. Degenfeld Imre 100, gr. Waldstein János 50, Hertzfelder Armin és fia 50, Fluk Ede 20 fót adományoztak. Ez utóbbi a múzeumi kert fenntartására, valamint a kir. természetudományi társulat céljaira is 20—20 fót adott.

+ (Gr. Kreith párbaját illetőleg), melyet a „P. U.” legutóbbi számában említettünk, a „M. Sajtó” írja: Azon párbaj, melyet febr. 12-iki számunkban röviden érintünk, szombaton délután 3 és fél órakor ment végbe a „Fehérhajó” vendéglő második emeleti 16-ik számú szobájában, mely két ablakkal a Kristóf-s úgyanannyival a szervita-térre néz. A párbajon jelen voltak gr. Kreith Kálmán, jogász, ismerősei körében szeretett, derék 21 éves magyar ifjú, ennek ellenfele, és négy viadali segéd. A vívás karddal történt, s nem tartott egy percig, midőn egyszerre Kreith elejté a kardot, mert jobb karja, melylyel azt tartá, töben, egy felvágással, ugyszólván egészen körül volt vágva. A vér patakint szökött a felmetszett erekből. Ekkor vették észre, hogy a gróf e nagy seb előtt még fején is meg van sebesítve, de jelentéktelenül, s hogy ellenfele szintén kapott sebet. V. Sz. orvos ur, ki Kreith által délben meghívott, hogy ez órában látogatná őt meg a „Fehérhajó” vendéglőben, e perczen véletlenül a szobába nyitván, a jelen voltak kettejével, míg kettő más orvostól sietett, elkövetett mindent a sebesült ápolására, de az negyedóra múlva, (s nem rögtön, mint írják) meghalt. Hullója bebalzsamozva, Felső-Bányára vitetik, szünetre részvére méltó családijához. A párbaj okára nézve csak annyit mondhatunk, hogy arra sem kártyajáték, sem pénz, (mint egynémely lapban olvassuk) nem szolgáltatott alkalmat. Az életben maradt fél holléte nem tudatik. Ennyi, mit e szomorú esetről megírhattunk. — Némely lap még tovább megy, s az ellenfőt, és a ségedéket kettejék is megnevezi, a mi egyelőre legalább is elhamarkodás. Hiteles tudomások szerint alaptalanul nevezetik a ségedéket Körtz Kálmán, s egyáltalán nem áll, hogy azok egyike iró lett volna.

+ (A bécsi magyar tanulók táncvizsgálma) a „Wanderer” szerint igen fényesen ütött ki. A jelenvolt magyarok kivétel nélkül mind áttitál viseltek; a mintegy 1000 főny fényes vendégkoszoruban lehetett látni Eszterházy herceget, Vay Miklós bárót, Barkóczy, Szécsen és Zichy Ödön grófkát. Jelen voltak a miniszterek csaknem mind, s a bécsi legmagasb arisztokrácia és a diplomatiának több előkelő tagja, kik közül leginkább kivált lord Bloomfield angol követ. A hölgyek közt aránylag kevés magyar ruhást lehetett látni. A délnök koszorujából különösen kivált a bánya Nákó-Gyertyényfi grófné, ki a szó teljes értelmében ragyogott a gyémántok és gyöngyöktől. Szép magyar táncunknak jó kelete volt s az idegen nemzetiségűek nem győzték eléggé nézni. A vizgalm egész reggelig tartott.

+ (A bécsi magyar tanulók) felsőbb helyre folyamodni szándékoznak olvasó-egylet alakíthatása végett.

+ (A tatai helv. hitv. egyház presbyteriuma) f. hó 2-án tartott gyűlésében, a dunántúli egyházkerület pápai főiskolájának világi főgondnokakul egyhangulag gr. Teleki Lászlót választotta meg.

+ (Kapli Lajos kis-babóthi ev. lelkésznek) a lapunk mult számában „Adatok Petőfi halálához” című rovatban közölt levele, a magyar journalistikában nagy figyelmet gerjesztett. Erre vonatkozólag a „P. N.” következő, általunk is helyesnek ismert megjegyzést tesz: „Mi a „Vasárnap Ujság” szerkesztőjével együtt nem tehetünk egyebet, mint a többi igen számos tanuskodók szavai után és lélektani okokból csalódáson épülőnek tartjuk a t. lelkész ur adatát. Petőfit ismerve, mindenki meg lehet győződve felőle, hogy ha él, nem hallgat és nem bujik el annyira, hogy legjobb barátjai közül senki se lássa. Embereket s különösen barátokat kereső szive, ösztönzerő tevékenységi szomja, s azon dalmoki életszükség, hogy szép és dícső strophái hassanak és lelkesítsenek — mind képzelhetetlenné teszik, hogy csak két évig merőben rejtve remetéskedhetik vala, melyek igen sok esetben biztosabban vezetnek az igazságra, mint némely másnémi adatok. S ha vannak ily lehetőségek, a Petőfi életben létéről való minden hír és állítvány bizonyny határos velök.”

b.— (Öngyilkosság.) Egy 61 éves iparos, febr. 9-én Budán, a rudasfürdőben, ereinek fölívágása által vetett véget életének.

+ (Tolnamegyében) szintén alakult honvédség-egylet f. hó 7-én, mely bizottmányi elnökké Komárom hajdani várparancsnokát Szabó Zsigmond ezredest, helyettes elnökké pedig Caspó Vilmos nemzetőri ezredest választotta.

+ (Furcsa indítvány.) A „Presse trieszti levelezője szerint az ottani iparkamara egyik tagja a valuta-kérdés tárgyalásánál azt indítványozta, hogy „Erdély adassék el a portának.” Készönjük a jó tanácsot, de nem élhetünk vele. (Tudva levő dolog, hogy ugyan e tárgyban a pesti iparkamara azt indítványozta, hogy adassék el Velencze.)

+ (Gyorsírási lecke.) Fenyvesy Adolf gyorsíró f. hó 15-től kezdve előadásokat tart a magyar gyorsírásból. Egy havi tandíj hetenkint háromszori előadásért 2 ft. A beiratások szállásán (3 dob-utca, 5. sz.) történnék naponként 3—5 óra közt.

+ (A magyar gyorsírás érdekében) valaki M.-Óvárról az Akademiához azon indítványt küldte be, hogy hírdessen az Akademia pályázatot a Gabelberger-féle stenographiának magyarrai módosítására, s tüzzön ki e célra 60 aranyat, melynek egy harmadrészt az indítványozó, mihelyt a pályázat hirdetése megieretetik, késsznek nyilatkozik, az Akademiának azonnal átészolgáltatni.

b.— (A Petőfi-szobor javára) N.-Kanizsán táncvizgalmat rendeztek, mely 500 ft. tiszta jövedelmet eredményezett.

+ (Táncvizgalmak.) Hazánk minden vidékéről értesülünk jótékony és hazafias czélokra rendezett táncvizgalmakról. Így febr. 4-én Esztergomban tartották táncvizgalmat, a Szt.-György-mezőn nyu. vó honvédek sírja fölé emelendő emlék költsége, mely 337 ft. 50 kr. jövedelmezett. Nagy-Kanizsán pedig a Petőfi-szobor javára táncoltak. A jövedelem 500 ft.

b.— (Sétány-irtás.) Károly-Fehérvártól valaki a sétányt fűt éjnek idején irtani kezdé s már 17 fűt ki is vagdalt lassan — némelyek szerint azon okból, mert e sétány e lefolyt 10 év alatt keletkezett és így, mint annak emléke kiirandó. E ráfogással azonban még nincs kimentve azon rendetlenség, hogy a város sétányából 17 fűt kivághattak a nélkül, hogy a tettest kérekerithetnék vagy csak kiletét kinyomozhatná.

b.— (Uj orvosi állomás.) Tótkomlósfalu, Békésmegyében, elhatározta, egy közösi orvost tartani, kinek szabad lakást és 800 ft. fizetést rendel. A felvilágosult község ez intézkedését kétségekívül más községek is követni fogják.

b.— (Az idő a legjobb oktató.) Nyitrában, Hurban és társainak egykor oly buzgó hívei, Miava tótajku lakossága, most egytől egyig a magyar nemzeti zászló körül csoportosul össze és hön buzog az 1848-ik alkotmány mellett. Az alkotmányos új szolgabíró ünnepiesen felöltözött hajadonok üdvözölték és megkoszorúzták. Ez is a 12 évi tapasztalás eredménye.

b.— (Szabadkán a visszacsatlás öröme.) Te Deumot tartottak, az izraeliták pedig e tényt úgy ünnepeleik meg, hogy Lövyt, a szegedi rabbit meghívták, ki aztán szép magyar beszédet tartott, melyet ki fognak nyomtatni s jövedelmét a Petőfi-szoborra fordítják.

— (Mármaros-Szigetről), febr. 9-ről írják: A hazai ügyet oly lelkesen felkaroló Sztójka Klára bíróné, szeretett főispánunk mlgos Mán József ur tisztelet neje, f. hó 7-én Szigeten dalárdát rendezett gróf Széchenyi érsekszobrá javára, annak tiszta jövedelme 90 ft. lett. — Így osztozik e derék pár a honfui kötelesség teendőiben, áldás kísérje lépteiket!

— (Uj olvasóegylet Mezőturon.) Mezőturon egy második olvasóegylet is keletkezett, melyet már eddig is nagy számmal látogatnak, s tiszféle hírlapunk jár, ehhez mintegy 60 darab könyvünk. Egy negyedévre csak 50 kr. fizetés rovatik egy személyre, mert házbérré egy krajczárt sem fizetünk; mivel Tóth József polgártársunk a közbérrét sziveskedett saját házába fogadni bennünket, miért is hálalköszönetünket nyilvánítjuk. — Hegyi Lajos.

b.— (Magyar táviró.) Biharmergye választmányja elhatározta, hogy a Nagyváradon a megyeházból a velt rendszer hivatalnokai kivonuljanak; az ugyanott elhelyezett táviróhivatal azonban ott maradhat, azon feltét alatt, ha hivatali nyelvül a magyart használja, minek hatályba léptéért tárnok 6 méltóságához folyamodási intézettel.

+ (Báthory Gábor), a velt közoktatási miniszterium evang. osztályában számfőlötti ca. kir. miniszteri tanácsos, saját kérelmére, nyugalomba helyeztetett.

— (Biztosítási ügy.) Biharmergye közönsége a megyei közjavak biztosításának a magyar biztosító-társaságnál leendő eszközését a következő határozatban rendelte el: Biharmergye bizottmánya 1861. febr. hó 4-én s több napjain Nagyváradon tartott üléséből Galgóczy Károly, mint az Adria bi biztosító-társaság magyarországi ügynökének kérelme, a megye épületeinek az Adria társulatnál biztosítása iránt. Janky Antal nyilatkozata, melyben azon esetre, ha a megye épületei az Adria társulatnál biztosítottak, az ezen társulat által a magyar biztosító-társaság részére megajánlott 50 procentet kifizettetni kéri. Végzés. Az Adria biztosító-társulat ügynőségének ajánlatából nem tűnnek ki, hogy ez a belföldön székelő magyar társulatnál ocsóbb és előnyesebb biztosítást nyujtana: a megye nem talál okot, melynélfogva a hazai társulatot ezen külföldiért mellőzni, s a mellőzés által a magyar társulat hitelét látszólagosan csökkenteni, s a pénz külföldre szivárogtatni magát hajlandónak érezze. Minthogy azonban a tüzvészöl eredhető károk elleni biztosítás, ugy a kárpótlás előnye, mint a megye közönségének jó példaadás tekintetéből szükségesnek találattott: a megye tulajdonait képező összes épületeinek tüzvész elleni biztosítását elhatározza, s ennek az ugynevezett Első magyar biztosító-társulatnál mielőbbi eszközésére Ambrus János alispánt oly utasítással birta meg, hogy az épületeket több évre biztosítsa a társulat által nyujtandó előnyököt figyelembe véve. Közli Györfly Gyula.

b.— (Dohány-kravall.) Feladás folytán két pénzügyér egy dohánynyal házálót fogott el Rárón s a dohánynyal Réfalun át iparkodott Györré. Réfaluban azonban már a nép dühe ellen segélyt kelle kérni, de ez nem jöven rögtön, a pénzügyörök jónak látták a zsák vitelére napszámot fogadni s így elsielni az igazgatósághoz. A Dunán átkelve a parton állongó napszámok utánuk iramodtak s mindegyre nagyobb tömeggé szaporodva együtt értek a pénzügyigazgatósághoz, s követelték a bevitt dohány kiadását, mi kiadás, az a tömeg diadalérettel osztotta fel maga közt. A katonai segítség is megérkezett; de a pénzügyi hatóság ez alkalommal higgadtágot tanusított és nem használt erőszakot. (Gy. Közl.)

+ Az összes hazai lapokat megjárta azon hír, hogy a kalocsai nőnevelőiskolában 11 bennlakó növendék keze elfagyott. Most több érdekellet küllő nyilatkozatot tesz közzé, mely a fennebbi hírt rágalomnak bélyegzi. Igaz ugyan — mond a nyilatkozat — hogy a bennlakó 42 növendék közt tizenegyet nehány ujjain az első foku fagyás jelei mutatkoznak, de ezen 11 közül 8 leányka már fagyos kézzel lépett be az intézetbe.

b.— (Ujságok.) 1861-ki év kezdetével Ausztriában összesen 342 mindenféle ujság jelent meg. Ezek közül 95 politikai, és pedig 58 német, 11 magyar; továbbá egyéb ujság német 147, és 40 magyar sat. Eszerint tehát 51 magyar lap létezik a birodalomban.

b.— (Az angol ujságok.) Angliában jelenleg 1102 ujság jelenik meg. — 1821-ben még csak 267 volt, 1851-ben pedig 563. Ezekenkívül még 481 idészaki irat jelenik meg s ebből 207 vallási tartalmu.

b.— (Garibaldit tizenégy évesen.) Angliában tanul s midőn legközelebb Manchesteret meglátogatta, az ottani munkások adre-sse-t intéztek hozzá, melyben atyja iránti tiszteletüket s csodálatukat fejezték ki.

b.— (Költésy himnusz.) Kolozsvártól a kegyesrendiek s p. minoriták templomában már jó darab idő óta rendszer egyházi énekké van fogadva s azt az egész áhitatos nép énekl.

b.— (Érdekes régiség-gyűjtemény.) Párisban Soltikow herceg közpéri régiséggyűjteményét b. Sellière 1,700,000 frankért vette meg, a feyvereken kívül, melyeket a császár vásárolt meg.

b.— (Szében környékén a farkasok) annyira elszaporodtak, hogy az utasok élete az országuton sem biztos.

b.— (Az erdélyi törvényszéki hivatalnokok száma) 377 s ezek közt 152 idegen, 105 magyar, 84 szász és 36 román.

+ (A Grácban) tartózkodó magyar kereskedelmi ifjuság 45 főt küldött a pesti honvédségölzö egyletet alapítókéje gyarapítására.

+ (Müller István honvéd alezredes), f. hó 10-én, életének 47-ik évében meghalt. A boldogult, Bem altábornagy egyik legkitünőbb tüztértszije volt az erdélyi magyar hadseregben, hova mint altiszt ment s később alezredessé lett. Temetése f. hó 12-én volt; koporsóját honvédtisztek vitték vállaikon ki egész a sírig, miközben a roppant gyászkiéret a „Szózatot” éneklé. A Múzeum előtt a gyászmenet megállapodott, hol Székács József superintendens, ki a lelkes gyászbeszédet is tartá, bucsuimát mondott a kisenvedettért. Béke hamvaira!

b.— (Adakozás.) Gróf Károlyi György a pesti jótékony nőegylet szegevényi számára 200 fót küldött.

— (A Vasárnapi Ujság régebbi évfolyamai) iránt többször intéztetik hozzánk kérdés, mire rendezés azzal kell felelnünk, hogy nincs. Most figyelmeztethetjük az illetőket, hogy a Vasárnapi Ujság 1855., 1857., 1859. és 1860-ik, ugyszintén a Politikai Ujdonságok ugyanazon négy évi folyamai, a rendes áron megszerezhetők. E tárgybani ajánlatokat elfogad a Vasárnapi Ujság kiadóhivatala.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a lefolyt héten beérkezett adakozások: A Széchenyi-emlékre: Csengerről Fekete Ignác 7 ft 20 kr, (ez öszveg a mult évben tartott Széchenyi-ünnepély alkalmával, a költségek levonása után maradt fenn).

A Petőfi-szoborra: Beregszászról Günczy Sándor által 46 ft 30 kr, (ez öszveg jan. 28-án t. Negela Antal sztrabicsói g. e. lelkész ur névénéljén gyűlt össze a jelenlevő hazafiak és honleányok között fót. Deskö János aukncási g. e. esperes ur felhívására, Az adakozók nevei:

Deskö János 2 ft, Primits Gergely 1 ft, Günczy Sándor 4 ft, Nizsalóvszki János 2 ft, egy szepesi prokator 1 ft, Pászti János 2 ft, Popovits János 2 ft, Novák Sándor 1 ft, Marczanits Bazil 1 ft, egy román 1 ft, Boksay Mihály 1 ft, Balogh Károly 3 ft, Kovács Mária 1 ft, M. Terézia 1 ft, Magyar Ágnes 2 ft, Zombori Vilma 1 ft, Tassa Bazil 1 ft, Barlogh András 8 ft, Galgóczy Imre 2 ft, Megela Antal 2 ft, Szerbin Mari 1 ft, Goits József 1 ft, Deskö Péter 2 ft, Névtelen 8 ft 36 kr.

Táncsics Mihály családja számára Szinér-Váraljáról Schönvald Zsigmond járási orvos gyűjtése 7 ft.

A fentebbi öszvegek illető helyükön átadattak.

A magyar Akademia palotája.

— (Ujabb kimutatása) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a magyar Akademia számára beküldött hazafui adakozásoknak:

XLVII. közlés: Erdélyből Laposvölgyéből többen Méri Piller Miklós által 47 ft, (ebből 22 ft. a tókére), — Boldvárol többen Szalay Lászlóné által 22 ft. 40 kr. — Összesen 69 ft. 40 kr.

Az eddigi I—XLVI. közlésekkel együtt: 14,269 ft., 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 110 cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 4 újftos, 140 huszas, 18 negyedftos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20pftos nemzeti államkölcsön-kötelezvény.

— (Részletes kimutatása) a fentebbi adakozásoknak: Erdélyben Laposvölgyén a következő adakozóktól vettünk 47 fót, u. m.:

Divald Gyula a háza 3 ft, a tókére 3 ft; Pecz Ágoston a háza 3 ft, a tókére 2 ft; Méri Piller Miklós a háza 5 ft, a tókére 5 ft; Lechner Gábor a háza 3 ft, a tókére 2 ft; Betskö Antal a háza 1 ft, a tókére 2 ft; Frink Ferenc a háza 1 ft, a tókére 1 ft; Weisz Károly a háza 1 ft, a tókére 1 ft; Holzmüller Ferenc a háza 1 ft; Schmidhausen Ján. a háza 1 ft, a tókére 1 ft; Zanko Kár. a háza 3 ft, a tókére 2 ft; Fuchs Sándor a háza 1 ft, a tókére 1 ft; N. N. a háza 1 ft, a tókére 1 ft; Süssner Ferenc a háza 1 ft, a tókére 1 ft.

Boldvárol 22 ft. 40 kr. érkezett be a következő adakozóktól:

Szalay Lászlóné Boldván 5 ft, Losonczy Károly Szentpéteren 4 ft, Szűcs Bertalan Miskolcon 2 ft, Losonczy Jenő Szentpéteren 2 ft, Beresz Eduárd Boldván 1 ft, Szathmáry K. József Boldván 1 ft, Labatár színházigazgató Miskolcon 1 ft, Törös József Szenyén 1 ft, Törös István Szenyén 1 ft, Horváth Antal Miskolcon 10 kr, Törös Pál Szenyén 1 ft, Balogh Ferenc Boldván 30 kr, Csizy Miskolcon 10 kr, Ruzinko gazdatiszt Vámoson 1 ft, Török István reform. tanító Boldván 1 ft, Kis József Boldván 1 ft.

Vegyes hírek.

— (Sajátságos magyarságu „Étel és Borárjegyzék”) a „magyar király”-hoz címzett szállodában egy nevezetes alföldi magyar városban; ésp. Leves: Apro Kása 5 kr, Kénér Tajasal 7 kr. — Hidegtelek: 2 St. Sardinia 20 kr, 1/2, Haringet 18 kr, Salami 18 kr. — Marhahus: Fágahajmaval marstas 20 kr, Garnirt 24 kr. — Füzelek: Pásulá Barju Mag. 15 kr. — Tojásétel. Becsindáltak: Ruzá Aprilik Riskasavál 25 kr, Barju Derik Olaskapustal 28 kr, Marha Vési pézénit 25 kr, N'gul Zamb. Gambazal 25 kr, Sertis Sült Kapustal 25 kr, Marha Sült Mágáronul 25 kr, Gájás hus 20 kr, Paprikás Patka (potyka) 28 kr. — Tészták: Turus Gáluská 20 kr. — Sütlek: Barju Derick 28 kr, Sertis pezem 25 kr, 1 P. Pújka 30 kr. — Salditák: Áburka 12 kr, Bargoná 14 kr. — Sajtók: Ementhál 14 kr, Grojer 12 kr. — Befőzötték. — Gyümölcs: 1 D. Almá 6 kr. — Halak: Pápríkás Pajtká (potyka) 28 ft. — Vadak. — Csemegék. — Borok.

b.— (A francia császár szárnysegéde a jégen.) Hartogs, egy németországi milliommos izr. Párisba ment, hogy hajlot korában ottélveze nagy jövedelmét. Párisban télen a korcsolyázás nagy divat levő, Hartogs is ugyancsak korcsolyázott, s midőn egyszer a mulatók közt a császár korcsolyásija föloldott, Hartogsnak jutott a szerencse, azt megigazíthatni. Ez időtől valahányszor a császár korcsolyázott, H. mindenütt híven kísérte őt, hogy szolgálatalárehessen, ha netán ismét valami előadná magát. A császárnak e kíséret feltűnt, s egyszer mosolyogva így szólott hozzá: „On valóban az én szárnysegédem a jégen.” Hartogs pár szót is váltott a császárral, s ez időtől határtalanul boldognak érzi magát; új látogató-jegyeket készítettett ily fölirattal: „Hartogs, császár ő felségének szárnysegéde a jégen.” Csináltatott aranyból egy kis korcsolyát is, s azt gomblyukában viseli.

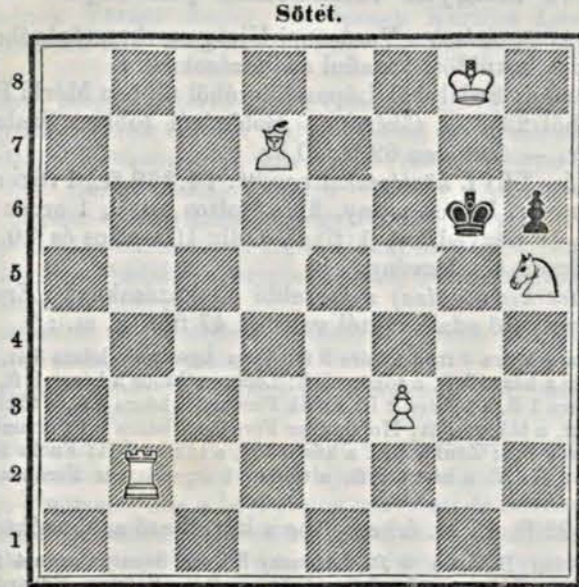
+ (Hogy lehet a fűsz (gipsz)-szobrokat tisztítani?) Most, midőn hazánk jeles fainak gipszműszobrait oly számosan sietnek megszerezni, nem lesz érdektelen tudni, azon módot, mely szerint azok czéleszerüen megtisztíthatók. E czéllól süri keményítőpépet készítünk s azzal a tisztítandó szobrokat bekenjük. A pép megszáradván, a szobrokról könnyen letisztítható, vagy önmagától is lehull s a piszkot magával ragadja.

b.— (Az emberek elégedetlensége.) Egy berlini lap, mely a németek, különösen pedig a berliniek javítását tüzte ki feladatámul, első számában elemeseli, hogy 1500 évvel ezelőt élt Egyiptomban egy öreg atyus, a ki felette elégedetlen volt sorsával; barlangját dohosnak, a napot forrónak, a Nil folyót nedvesnek, az eget felette kéknnek tartá, s akárcit látott, meg a legutolsó hajcsárt is boldogabbnak itélte magánál. Elment Alexandriába s ott is még a legnyomorultabb koldussal is örömet cserélt volna sorsát. Hazáéve barlangjában mély álomba merült. Álomban egy nagy palota elé ért, benyitott, ott egy angyal intett neki, s egy sokszöplu nagy terembe vezette, hol ez oszlopok mindegyikén egy öltözet ruha függött s a mint az angyal magyarázta, azok mindegyike egy életpályát képviselt. „Válasz e ruhák közül s a melyiket jónak találva megtartod, az azon ruha által jelelt életpályá leendő sorsod.” Az angyal e szava után, emberünk hozzá látott a valótlósához. Egyet sem talált a ruhák közül alkalmasnak. Már elszomorodott s a legutolsó kezdte fölpróbálni, mely is legnagyobb örömeire teljesen rálelt, s szokatlanul jól érezte benn magát s már undorodással akarta elrugni magá-

tól előbbi öltözetét; de az angyal mosolygva vezette egy tükör elé, hol visszajelent magától, mert előbbi ruhájában látta öltözve magát. Tehát anynyi ezer pálya közt, mégis csak a magáé illik ő hozzá leginkább. — E mesét közölte a fönt említett berlini lap a németek s berliniek megtérítésére, hogy ne legyenek elégedetlenek.

SAKKJÁTÉK.

60-ik sz. feladvány. — Báró Meszéna Istvántól (Lessen).

Sötét.
Világos.
Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

Az 55. számú feladvány megfejtése.
(Báró Meszéna Istvántól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) H d 8 - e 6	B a 6 - a 5 A)	1)	F h 8 - e 5
2) H e 6 - g 7	B h 7 - g 7:	2) F g 1 - c 5 †	K d 6 - d 5
3) B e 4 - d 4 †	B a 5 - d 5	3) B e 4 - d 4 †	F e 5 - d 4 :
4) F g 1 - h 2 †		4) H e 6 - f 4 †	

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Új-Becsen: Cselkö György. — Mooson: Radváner Vilmos. — B.-Ujváros: Kovács Lajos. — Debreczenben: Sperber F. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — Parabutyban: Rothfeld József. — Sárospatakon: Szivos Mihály. — Bécsben: Gold Samu. — Hatvanon: Kovács Zsigmond. — Tordán: Wolff G. és Sztankay F.

Rövid értesítések. Hatvan: K. Zs. és Torda: W. — Sz. Üdvözöljük önöket vítéz harcossaink sorában! — Bécs: G. A feladványt köszönettel vettük. — Sepső: U. S. A naponként növekedő részvétet, csak örülni tudunk. — Verbőcs: A. M. A megfejtéseken mindenütt van egy kis eltérés; ópen elegendő arra, hogy Sötét a matot kikerülhesse. Az 57. sz. f.-ban Sötét B g 4 - g 3 lépéssel is védheti magát. — Less: b. M. I. Magán levélben küldjük üdvözlésünket.

Színházi napló.

Péntek, febr. 8. Először: „Tinódi.“ Eredeti színmű 5 felv. Tinódi-féle énekekkel. Irta Szigligeti. Termékeny színmű-írók ezen új művét a benne előforduló regényes helyzetek, hatásos jelenetek kétségkívül érdekessé teszik, ámde egység és mindvégig következetesen festett jellemek hiányának belőle. Már maga a darab története is olyan, hogy sebb regényt lehetett volna belőle írni, mint színművet, melyben nem lett volna szabad a véletlennek oly nagy szerepet juttatni. A darab érdekességét különösen neveli az, hogy sok szép dal fordul elő benne, melyeket Bognár Vilma és Fűredi jelesen adtak elő, ez utóbbi különösen nagy hatással énekelte el Tinódinak néhány igen szép régi dallamát. Az előadásban általában jó sikerrel résztvettek még: Szathmáryné, Lendvai, Szerdahelyi, Szigeti és Réthy. A nagy-számú közönség a szerzőt kihatta.

Szombat, febr. 9. Fűredi Mihály javára: „Dinorah.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerző Meyerbeer.

Vasárnap, „A nagyapó.“ Eredeti napszínmű 3 felv. Irta Szigligeti. Hétfő, febr. 11. „Don Caesar de Bazan.“ Dráma 5 felv.

Kedd, febr. 12. „Férfj az ajtó előtt.“ Operette 1 felv. Offenbachtól. Ezt követte először: „A toll hatalma.“ Vigjáték 1 felv. Az új operette méltó versenytársa az „Eljegyzésnek.“ Szereplők voltak: Huber Ida, Markovics Ilka, Köszeghy és Szerdahelyi; mindnyájan szerencsével működtek közre. Az első előadás sikeréből bizton lehet következtetni, hogy a „férfj“ még sokszor meg fog jelenni „az ajtó előtt“, anélkül, hogy unalmassá lenne. Az új vigjáték is tetszésben részesült. Kár, hogy a tollhős oly szájalomraméltónak van benne föltüntetve. És annak a kis darabnak nagyon is hatalmas czime van: „A toll hatalma!“ — Az ember valami roppant fontosságú diplomatikai okiratokat képzelve, pedig csak egy pár szerelmes levélről van szó.

Szerda, febr. 13. A postamegyei honvédségi bizottságy által, az alapító javára: „Szavaltati és zenészetű akademiá.“ A két szakaszban elő-

b. — (Cavour gróf és Salesi szent Ferenc.) Mint tudatik Cavour gróf Salesi szent Ferencz rokona, miután öreg anyja a nevezett szent unokája volt. Erre egyik olasz vallási lap megjegyzi, hogy Cavour gróf épen nem követi szent nagybátyja nyomdokát, sőt ellenkezőleg a papát trónjától akarja megfosztani.

adott darabok következők: 1) „Magyar ünnepély-nyitány“ Mosonyi Mihálytól; előadta a színház összes zenekara. 2) „Komáromi emlék“ költemény Thaly Kálmántól; zenéjét szerző Egresy Béni; éneklé Bognár V. 3) „Szilágyi Erzsébet“ Tóth Kálmántól; szavaltá Munkácsy F.-né. 4) „Pusztán születtem“ népdal Petőfőtől; zenéjét szerző Huber K., éneklé Bignio. 5) „Pro és contra“ Kakas Mártontól; szavaltá Szerdahelyi. 6) „Koldusok kara és nagy ária karral“ Erkel Ferencztől; éneklé Hollósy-L.-né és a színház énekkara. 7) „Rákóczy-induló“ Berlioz Hektor után; az összes zenekar által. 8) „Előre“ költemény Tóth Kálmántól; szavaltá Feleki. 9) „Magyar kettős dal“ szerzette Huber K., először éneklé Huber Ida és Markovics Ilka. 10) „Utoza szögletén ül a csonka hős“ Jókai Mórtól. 11) „A honvéd-koldus“ szerzette és éneklé Fűredy. 12) Vörösmarty „Szózat“ éneklé az összes énekar. — A mai előadás általában nagy lelkesedést idézett elő. Legmeghatóbb volt a befejezés, midőn a közönség a „Szózatot“ föllálva és kalaplevéve együtt zengte el az énekkarral. A színház zsufolóság tömve volt.

Csütörtök, febr. 14. Másodszor: „Férfj az ajtó előtt.“ Operette 1 felv. Offenbachtól. Ezt követte: „O nem féltékeny.“ egy felvonásos vigjáték.

Szerkesztői mondanivaló.

5526. Debreczen. K. K. A két rajz közül az egyiket — a Csokonaira vonatkozót — használni fogjuk. A régiebb rajzot adandó alkalommal visszaküldjük. A hibás czimboriték ki fog igazíttatni.

5527. Tata. P. I. Vettük a folytatást. Egy időre el vagyunk látva; — később újra megkérdezzük önt a további böngészetre.

5528. Eger. Sz. I. Sok okunk van, a czikk kiadását későbbi időkre halasztani. Ezért késett válaszunk is. Nem akarnánk azon keserű helyzetbe jöni, hogy egyik kollégával felkiáltunk: „becsülettel lapot szerkeszteni nem lehet!“ (a mi egyébiránt most igaztalanabb állítás, mint valaha lehetett — főképp annak szájában, a ki a mult évtized sajtóvizonyait élvezte. A minthogy más Hübnerre is lehet annak).

5529. M.-Berény. B. B. Köszönettel vettük az „áldomás“ igen derék áldomás, de helyhez kötött, alkalmi poéma, a minnek igen nehezen tudunk helyet szorítani. Megpróbáljuk.

5530. Győrmegeye. M. G. A czífolat az illető lapba való Már csak azért sem adhatjuk, mert ama lapot nem ismerjük s czikkeinek fontosságát senkiesem tulajdonít.

5531. Gömör. U. P. Több fölül számos oly levelet kapunk most, melyek a megyei, de többnyire egyes városi tisztválasztásokra vonatkoznak. A megválasztott egyének ellen, hol egy, hol más embernek van kifogása. — a mit mi igen természetesen találunk, mert ritkák azon egyéniségek, kikben általános közbizalom központotul, s kik ellen a különféle érdekek egy vagy más kifogást ne teheszen. De ebből még nem következik, hogy e megválasztottaknak azonnal hirtáplig neki essünk, s ezáltal a lapnak egy, legtöbbször csupán helyi érdeke polemiát akaszunk nyakába. A kérdés nem az: a megválasztott tetszik-e Péternek vagy Pálnak? hanem az: alkotmányos, törvényes uton, szótöbbség által történt-e a választás? — s ha igen, akkor abban meg kell nyugodni alkotmányos polgárnak, legalább az új tisztválasztásig, vigasztalva magát Kőlcsey versével: „Kurta szaga három, Törve minden járom!“

5532. Nagy-Károly. R. J. Panasz az érmihályfalvi szolgabíró ellen, ki az izraelitáknak megrendel, hogy a zsidók lakhelyén szokásos, városi és falusi határt jelentő sodronyokat (drótokat) pusztítsák el. Nem tudjuk, mennyire utközik ez izraeliták vallásos tanáiba, de ohajtuk, hogy ok maguk térjenek el amaz elkülönítési szokástól. Pesten roppant izraelita közég van, de drótokkal nem különíti el magát, hanem belevegyül a többi népség közé. Ez is emancipatio. Nem hiszszük annál fogva, hogy a szolgabíró ur rendelete vallásbeli sérelem volna.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	☉ Nap-kelet nyug.	Iszraelit. naptár	☾ Hold-kelet nyug.
Február					
17 Vasár.	F 1 Donát	F 1 Theo	5 A5 Agat.	6. p. 6. p.	Adar 6. p. 6. p.
18 Hétfő	Simon. Flav.	Engelb.	6 Bnkól p.	7 5 5 24	7 Bajt 9 36 0 44
19 Kedd	Konrad	Susanna	7 Pathen p.	7 4 5 25	8 Esötün. 10 12 1 50
20 Szerda	Elueth. Kánt.	Nemes	8 Tádor v.	7 1 5 27	9 10 59 2 51
21 Csütört	Elcomora	Adelheid	9 Nicophor	6 59 5 29	10 Jáfet 11 47 3 46
22 Péntek	Péter székf. †	Usz. Pét.	10 Sürupus	6 57 5 31	11 Eszt. 1 4 4 34
23 Szomb.	Jézus 5 seb. †	Lázár	11 Balázs v.	6 55 5 33	12 Jázon 2 20 5 13
				6 53 5 35	13 23. S. 3 40 5 42

TARTALOM.

Haubner Máté, superintendens (arczkép). K. — Fehér Anna. Tóth Endre. — Életem legszomorubb napjai (folytatás). Jókai Mór. — A kalocsai új nő-növdele (képpel). — Pontok Magyarországnak multjából (folytatás). — A havasi kecskepásztor (képpel). — Gróf Széchenyi István műveiből. — Egyveleg. — Tárház: Széchenyi-emlék. — Honvéd-emlék Debreczen mellett. — Irodalom és művészet. Közintézetek, egyletek. — Az érdekeshez és érdeztetett pártól urakhoz. — Ipar, gazdaság, kereskedés. Közlekedés. Mi újság? A magyar Akadémia palotája. Vegyes hírek. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

8-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhöz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpenzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félfévre 10 ft., évfolyamra 5 ft. új penzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Magyar női viseletek a XVIII. századból.

(Adalék a magyar jelmeztanhoz.)

A Vasárnapi Ujság mult évi folyamában régi magyar férfi-viseleteket, és arra vonatkozó ada-ttörödékeket mutattunk be. Jelenleg a női viseletről szóló adatok nyomán kísértjük meg, némi rövid vázlatot összeállítani.

E részben már kevesebb műemlékünk maradván fenn a régiebb századokból, ezen vázlat — a kevésbbé hiteles források teljes mellözésével — csakis a legközelebb mult századbeli viseletekről szöland, a mennyiben ezekre bővebb adatok maradtak fenn.

A korunktól távolabb eső századok lepleit most nem firkészszük, mire az idő talán később még szintén fényt derítend; csupán a mult századból mutatunk fel néhány női alakot, melyek eléggé visszatükröznek a szép magyar női öltözet sajtáságait, s ezek az újra feltámadt magyar viseletr irányadásul is szolgálhatnak.

Sajnos, hogy nemzetünk, a mult század végével elhagyva szép ősi viseletét, idegen divattal cserélte fel, vakon követve ennek szeszélyes, olykor eltorzított, és végletekre csapó izléstelen modorát, míg ősi sajtását csaknem végkép elfeledé.

Most azonban, a nemzeti önértzet újra éledésével, újra felkeressük mindazt, a mi sajtátunk volt, s mit eddig a feledés és tespedés homálya takart; felkutatjuk ősi kincseinket, emlékeinket, e hű őreit nemzetiségünknek. Felöltöttük ismét ősi jelmeztünk, hogy abban érjen örömünk, bánatunk, mert érezzük, hogy ily

ruha alatt szabadabb a lélek, hobbén dolog a kebel is. — De hogy viseletünk tartósan megmaradhasson a változó divatok árjában, és hogy idegen elemektől tisztultan adhassuk át utódainknak, fel kell keresnünk ősi sajtáságait, mert hosszas siri nyugalmában sokban elveszté eredeti zománczát; lefoszlottak ékességei. S az újjászületésnél tán csonkítva, tán hiányosan kelt ki sirjából.

Forduljunk minél gyakrabban a néphez, nemzeti sajtáságaink és szokásaink leghibb megörzözjéhez és az ő viselete kifogyhatatlan mintául szolgáló divatunkhoz; de keressük fel ősi viseletünk régi emlékeit is, a biztos kuforrásokat. — E kettőből állítsuk újra össze nemzeti viseletünk sajtáságait.

Az utóbbira nézve szép gyűjteményt nyújtott a magyar közönségnek legközelebb Kövály László „Magyar viseletek és szokások“ című munkájában.

Mielőtt az itt közölt rajz magyarázatára térnék, legyen szabad néhány általános észrevételt tennem a női viselet sajtáságairól. A magyar női ruha tökéletesen megfelel a magyar nő jellemének, lelkületének hivatásának. Mily összhangzó vegyülte árad el azon a női méltóságnak, önértetnek, nő, bájnak és a családi otthoniaságnak!

A nő legszebb otthon, családi körében, melynek ő élete, lelke; körülötte minden szebb, mosolygóbb, bájosabb alakot ölt, a min az ő tündér ujjának hatása látszik. Mig a férfi, e kis állam külbiztossága fölött örködik, addig a nő észlelyesen szervezi annak beléletét. N'ennyi méltóság olvad el alakján, vegyülve szeretetére méltó nyájassággal!

Magyar női díszviselet a XVIII. századból.